

Co-organised with the Democratic Progress Institute (DPI)
and Diyarbakir Chambers of Commerce and Industry (DTSO)

*Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI) ve
Diyarbakir Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) Ortak Etkinliği*

The Role of Business in Conflict Resolution

Çatışma Çözümünde İş Dünyasının Rolü

◆ April / Nisan 2025, Diyarbakir ◆

Published by / Yayınlayan

Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org • info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

Publication Editor: Ruhi Karadağ

First Published, May 2025 / Baskı, Mayıs 2025

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.

Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

The Role of Business in Conflict Resolution

Çatışma Çözümünde İş Dünyasının Rolü

◆ April / Nisan 2025, Diyarbakır ◆

CONTENTS

Foreword	4
Introduction	6
Speaker Presentation: Role of Businesses in Peacebuilding and Dividends of Peace: The Northern Irish Experience	10
• The Impact of the Northern Ireland Conflict on Businesses	12
• The Role of Businesspeople in Conflict Resolution	14
Questions and Answers Session: Lessons Learned from the Northern Irish Experience	20
Speaker Presentation: Economic Costs of Conflict in Türkiye and the Region	36
• Policies of Marginalisation	36
• Security Policies	38
• The Cost of Conflict	42
Questions and Answers Session	46
Discussion Session: Potential Role that Businesses and Civil Society Can Play in Supporting Conflict Resolution Efforts	50
Conclusion	60
DPI Aims and Objectives	62
Board Members	66
Council of Experts	70

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5
Giriş	7
Konuşmacı Sunumu: Barışın İnşasında İş Dünyasının Rolü ve Barışın Getirileri: Kuzey İrlanda Deneyimi	11
• Kuzey İrlanda Çatışmasının İşletmeler Üzerindeki Etkisi	13
• Çatışma Çözümünde İş Adamlarının Rolü	17
Soru ve Cevap Oturumu: Kuzey İrlanda Deneyiminden Çıkarılan Dersler	21
Konuşmacı Sunumu: Türkiye’de ve Bölgede Çatışmanın Ekonomik Maliyeti	37
• Dışlanma Politikaları	37
• Güvenlik Politikaları	41
• Çatışma Maliyeti	45
Soru ve Cevap Oturumu	47
Tartışma Oturumu: İş Dünyasının ve Sivil Toplumun Çatışma Çözümü Çabalarını Desteklemede Oynayabilecekleri Potansiyel Rol	51
Sonuç	61
Demokratik Gelişim Enstitüsü’nün Amaçları ve Hedefleri	64
Yönetim Kurulu Üyeleri	66
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	70

FOREWORD

On 30 April 2025, the Democratic Progress Institute (DPI), in collaboration with the Diyarbakır Chamber of Commerce and Industry (DTSO), held an event in Diyarbakır as part of its ongoing *Mapping Dividends of Peace in Türkiye* series. The event, titled *The Role of Business in Conflict Resolution: The Northern Irish Experience*, explored the complex interconnections between conflict, peace, and the economy, and aimed to strengthen the economic case for peace in Türkiye and the wider region.

The event was opened by DTSO President Mehmet Kaya, who emphasised that the Kurdish issue and the conflict cannot be resolved without economic development and recovery in the region. Gerry Horkan, former Senator of Ireland, then delivered a presentation on the role of business in supporting conflict resolution and sustainable economic growth. He highlighted the mutually reinforcing relationship between peace and economic prosperity and underlined the ability of business actors to exert constructive pressure on decision-makers and political leaders to encourage dialogue.

Following Horkan's presentation, Mehmet Kaya delivered further remarks, drawing attention to the economic dimensions of the conflict and the Kurdish issue alongside their political and cultural aspects. He outlined policies that have deliberately weakened the economy in Southeast and East Anatolia, as well as the negative impact of the government's ongoing security-focused approach on regional economic development.

We would like to thank all participants for their attendance and for their thoughtful contributions. The discussions and recommendations emerging from the event constitute a valuable resource for businesses, civil society organisations, and other stakeholders committed to advancing conflict resolution efforts.

We also extend our sincere thanks to the Deputy Head of Mission at the Embassy of Ireland in Ankara, Ronan Cuniffe, for his participation and continued support. We are grateful to DTSO President Mehmet Kaya and to Gerry Horkan for their contributions to the event.

This event forms part of a broader series of activities under the project *Supporting the Pro-Peace Agenda in Türkiye and the Region*, supported by the Norwegian, Irish, and Swiss governments.

Yours sincerely,

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

ÖNSÖZ

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), 30 Nisan 2025 tarihinde *Türkiye'de Barışın Kâr Payını Haritalandırmak* serisi kapsamında, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) ile iş birliği içinde Diyarbakır'da bir etkinlik düzenledi. Etkinlik, **Çatışma Çözümünde İş Dünyasının Rolü: Kuzey İrlanda Deneyimi** başlığını taşımakta olup; çatışma, barış ve ekonomi arasındaki karmaşık ilişkileri incelemeyi ve Türkiye ile daha geniş bölge için barışın ekonomik gerekçesine katkı sunmayı amaçlamıştır.

DTSO Başkanı Mehmet Kaya, etkinlik açılış konuşmasına Kürt meselesinin ve çatışmanın, bölgedeki ekonomik kalkınma ve toparlanma sağlanmadan çözülemeyeceğini vurguladı. Açılışın notlarının ardından, eski İrlanda Senatörü Gerry Horkan, iş dünyasının çatışma çözümü ve sürdürülebilir ekonomik büyümedeki rolüne ilişkin bir sunum yaptı.

Horkan, barış ve ekonomik refah arasındaki karşılıklı ilişkiyi vurgulayarak başladığı sunumuna iş dünyasının çatışma çözümü ve ekonomik büyümeye nasıl katkıda bulunabileceğine dair bilgiler paylaştı. İş insanlarının, diyalogun önünü açmak için karar vericilere ve siyasetçilere baskı uygulama konusunda kritik bir role sahip olduğunu belirtti. Horkan'ın sunumunun ardından yeniden söz alan Kaya Türkiye'deki çatışmanın ve Kürt meselesinin, siyasi ve kültürel boyutlarının yanı sıra ekonomik bir boyutu da olduğunu vurguladı. Hükümetin, Güneydoğu ve Doğu Anadolu ekonomisini bilinçli olarak zayıflatan politikaları ve çatışmaya ilişkin sürdürdüğü güvenlik politikalarının ekonomik kalkınma üzerindeki olumsuz etkilerini açıkladı.

Bu etkinlik kapsamında ortaya konan değerlendirme, fikir ve öneriler; iş dünyası, sivil toplum kuruluşları ve çatışma çözümü çabalarını ileriye taşımaya çalışan diğer tüm aktörler için önemli bir referans ve kaynak niteliği taşımaktadır. Katkılarıyla etkinliği zenginleştiren tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Ankara'daki İrlanda Büyükelçiliği Misyonu Başkan Yardımcısı Sayın Ronan Cuniffe'ye katılımları ve süreklilik arz eden destekleri için içten teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca, süregelen iş birliği ve katkıları dolayısıyla Sayın Mehmet Kaya ve Sayın Gerry Horkan'a şükranlarımızı ifade ederiz.

Bu etkinlik, Norveç, İrlanda ve İsviçre hükümetleri tarafından desteklenen *Türkiye'de ve Bölgede Barışı Desteklemek* projesi kapsamında planlanan etkinlikler dizisinin bir parçasıdır.

Saygılarımla,

Kerim Yıldız

İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü

INTRODUCTION

Mehmet Kaya, President of DTSO, began his speech by thanking the participants and DPI. Although he had previously held meetings in various provinces of Türkiye and abroad, Kaya stated that this meeting in Diyarbakır held special significance as it took place at a time when the parties involved had come together again to resolve the Kurdish issue.

Kaya pointed out that the project was not only being carried out by the Diyarbakır business community and the DPI and stressed the importance of the participation of managers from the Van, Muş, Şırnak, Cizre and Mardin Organised Industrial Zones and the presidents and managers of the chambers of commerce and industry at the regional level. He thanked the participants who had travelled from outside the region.

He stated that while Türkiye was going through a major economic crisis, democratisation and the resolution of the Kurdish issue were among the most important priorities for the country to regain its capacity to attract investment. He drew attention to the importance of addressing the economic dimension of the Kurdish issue, which had mostly been discussed in its political dimension until now. He stressed that peace cannot be achieved without economic recovery. He emphasised that raising awareness about the economic cost of conflict and the potential social welfare that could be achieved through peace is effective in society and the public sphere and then gave the floor to Kerim Yıldız.

Yıldız stated that he believed the discussions at the meeting would be beneficial in terms of the new initiative launched by Devlet Bahçeli, which has implications for both the business world and society as a whole. He noted that this initiative offered an opportunity to carefully plan the removal of weapons from use. He stressed that this would, of course, have significant implications for democratisation and freedom of expression. Yıldız stated that the Northern Ireland experience was extremely valuable and that lessons learned from similar initiatives and processes around the world showed that such initiatives could not be implemented quickly. He stressed that there was no quick solution to a conflict that had lasted for decades and that, therefore, lessons should be learned from other mistakes around the world to avoid repeating the same mistakes.

Yıldız pointed out that, in light of the difficulties in the process, the role of businesses in peacebuilding needed to be reviewed. He stressed that the developments would have important consequences for businesses in both Türkiye and the Middle East, and that the conflict environment had damaged businesses and infrastructure and led to loss of life.

GİRİŞ

DTSO Başkanı Mehmet Kaya, konuşmasına katılımcılara ve DPI'a teşekkür ederek başladı. Daha önce Türkiye'nin farklı illerinde ve yurt dışında çok sayıda toplantıya katıldığını belirten Kaya, Kürt sorununun çözümüne yönelik tarafların yeniden bir araya geldiği böylesi kritik bir dönemde Diyarbakır'da gerçekleştirilen bu toplantının açısından özel bir anlam taşıdığını vurguladı.

Kaya, projenin yalnızca Diyarbakır iş dünyası ve DPI tarafından yürütülmediğini; bölgesel ölçekte Van, Muş, Şırnak, Cizre ve Mardin Organize Sanayi Bölgesi yöneticileri ile ticaret ve sanayi odası başkan ve yöneticilerinin de toplantıya dâhil olmasının taşıdığı öneme dikkat çekti. Bu kapsamda, şehir dışından gelen tüm katılımcılara katkıları ve katılımları için teşekkürlerini iletti.

Türkiye'nin derin bir ekonomik krizden geçtiğini hatırlatan Kaya, ülkenin yeniden yatırım çekebilecek bir kapasiteye ulaşabilmesi için demokratikleşme ile Kürt sorununun çözümünün en kritik öncelikler arasında yer aldığını ifade etti. Kürt meselesinin bugüne kadar ağırlıklı olarak siyasi boyutuyla ele alındığını belirten Kaya, meselenin ekonomik yönüne de odaklanılmasının hayati önemde olduğuna dikkat çekti. Ekonomik iyileşme sağlanmadan kalıcı bir barışın mümkün olmadığını altını çizdi. Çatışmanın yarattığı ekonomik maliyet ile barışın tesis edilmesi hâlinde ortaya çıkabilecek toplumsal refah arasındaki fark konusunda kamuoyunda farkındalık oluşturma'nın büyük bir etki yarattığını vurgulayan Kaya, konuşmasını Kerim Yıldız'a bırakarak tamamladı.

Yıldız, toplantı boyunca yürütülen tartışmaların, Devlet Bahçeli'nin başlattığı ve hem iş dünyası hem de tüm toplum açısından önemli sonuçlar doğurabilecek yeni girişim bakımından son derece faydalı olacağına inandığını ve bu girişimin silahların devre dışı bırakılmasının dikkatle ve titizlikle planlanmasına imkân sunduğunu ve bunun kaçınılmaz olarak demokratikleşme ve ifade özgürlüğü üzerinde de önemli etkiler yaratacağını vurguladı.

Yıldız, Kuzey İrlanda deneyiminin son derece kıymetli olduğunu, dünyadaki benzer girişim ve süreçlerden çıkarılan derslerin ise bu tür süreçlerin kısa sürede sonuçlanamayacağını açıkça gösterdiğini ifade etti. Onlarca yıl süren bir çatışmanın hızlı bir çözümünün olmadığını belirten Yıldız, bu nedenle dünyadaki diğer örneklerde yapılan hatalardan ders çıkarılarak aynı tür yanlışların tekrarlanmaması gerektiğinin altını çizdi.

Yıldız, süreçte karşılaşılan zorluklar bağlamında işletmelerin barışın inşasındaki rollerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekti. Yaşanan gelişmelerin hem Türkiye'deki hem de Orta Doğu'daki işletmeler açısından önemli sonuçlar doğurduğunu belirten Yıldız, çatışma ortamının iş yerlerine ve altyapıya ciddi zarar verdiğini, aynı zamanda can kayıplarına yol açtığını vurguladı.

Yıldız introduced the speaker, Gerry Horkan, noting that he had previously been a member of Ireland's largest party, Fianna Fáil, and had served as a Senator in the Upper House of the Irish Parliament. He stated that Horkan observed the positive and negative effects of the Good Friday Agreement signed 25 years ago and the differences it created in the lives of ordinary people and in the business world. He noted that Horkan would now explain the role of businesses during the conflict and then handed the floor over to him.

Ardından konuşmacı Gerry Horkan'ı tanıtan Yıldız, Horkan'ın geçmişte İrlanda'nın en büyük siyasi partilerinden biri olan Fianna Fáil'e üye olduğunu ve Senato'da görev yaparak İrlanda Parlamentosu'nun üst kanadında temsilcilik yürüttüğünü aktardı. Horkan'ın, yaklaşık 25 yıl önce imzalanan Hayırlı Cuma Anlaşması'nın olumlu ve olumsuz etkilerini, bu anlaşmanın sıradan insanların yaşamında ve iş dünyasında yarattığı dönüşümü bizzat gözlemlediğini ifade etti. Horkan'ın, o dönemde işletmelerin çatışma sürecindeki rolüne ilişkin deneyimlerini paylaşacağını belirten Yıldız, sözü Horkan'a devretti.

Event Held at the Diyarbakır Chamber of Commerce and Industry.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nda Gerçekleştirilen Etkinlik.

DPI CEO Kerim Yıldız during opening remarks.

DPI İcra Kurulu Başkanı
Kerim Yıldız açılış notları
sırasında

SPEAKER PRESENTATION

Role of Businesses in Peacebuilding and Dividends of Peace: The Northern Irish Experience

Gerry Horkan

Former Senator & Member of Irish Parliament

Horkan began by outlining the historical context of the conflict in Northern Ireland. He explained that the roots of the issue go back more than 800 years, to the first British plantations in the northeast of the country, which displaced and evicted the local residents.

In 1920, 26 of Ireland's 32 counties gained freedom, but the six counties in the north remained under British rule. This was largely because of an artificially constructed Protestant majority of around two-thirds of the population that guaranteed continued unionist dominance. Horkan emphasised that the conflict in Northern Ireland is not at its core a religious one. However, religion has long overlapped with identity, with nationalists typically coming from Catholic backgrounds and unionists generally from Protestant backgrounds.

However, Horkan stressed that demographics and identity alone do not explain the conflict, pointing instead to the role of economics and its link with them. Under the unionist establishments' heyday, Catholics were systematically disadvantaged, with limited access to education, healthcare and housing. In contrast, Horkan explained that unionists enjoyed a higher quality of life and worked to protect their own status. Northern Ireland had a significant manufacturing base, with major employers such as Harland and Wolff, the shipyard that built the Titanic, and Shorts Brothers, an aircraft manufacturer. However, employment opportunities in these industries were overwhelmingly dominated by Protestants. In many factories, between 96 and 98 per cent of workers were Protestant, while nationalist Catholics were largely excluded from such jobs. These inequalities gave rise to the civil rights movement.

The refusal of the unionist government to address these grievances eventually triggered armed conflict in 1969, which persisted until the Good Friday Agreement of 1998. During this period, more than 3,500 people were killed. In comparison with global conflicts such as those in Ukraine and Gaza, this figure may appear relatively small. However, Horkan emphasised that when those injured and traumatised are included alongside those killed, the number affected rises to around half a million people. This represented approximately one quarter of Northern Ireland's population of two million at the time.

Horkan underlines that over time, the dynamics have shifted. The south has become much more prosperous, leading some in the north to reconsider their position. At the same

KONUŞMACI SUNUMU

Barişın İnşasında İş Dünyasının Rolü ve Barişın Getirileri: Kuzey İrlanda Deneyimi

Gerry Horkan

Eski Senatör, İrlanda Parlamentosu

Horkan, konuşmasına Kuzey İrlanda çatışmasının tarihini özetleyerek başladı. Sorunun köklerinin 800 yıl öncesine, ülkenin kuzeydoğusundaki ilk Britanyalı plantasyonlarının yerel halkı yerinden etmesine kadar uzandığını açıkladı.

1920 yılında İrlanda'nın 32 ilçesinden 26'sının bağımsızlığını kazandığını, ancak kuzeydeki 6 ilçenin Britanya yönetimi altında kaldığını ifade eden Horkan, bunun temel nedeninin nüfusun yaklaşık üçte ikisini oluşturan ve birlikçi (*unionist*) egemenliğin sürmesini garanti altına alan, yapay biçimde oluşturulmuş Protestan çoğunluk olduğunu vurguladı. Horkan ayrıca Kuzey İrlanda'daki çatışmanın özünde bir din çatışması olmadığını altını çizdi. Bununla birlikte, uzun yıllar boyunca dinin kimlikle iç içe geçtiğini; milliyetçilerin (*nationalists*) çoğunlukla Katolik, birlikçilerin ise genellikle Protestan kökenlerden geldiğini belirtti.

Ancak Horkan, çatışmayı yalnızca demografi ve kimlik üzerinden açıklamanın yetersiz olduğunu vurgulayarak, ekonomik faktörlerin ve bunların kimlikle olan bağlantısının belirleyici rolüne işaret etti. Birlikçi yönetimin en güçlü olduğu dönemlerde Katoliklerin sistematik biçimde dezavantajlı konumda bırakıldığını; eğitim, sağlık ve barınma gibi temel alanlara erişimlerinin ciddi biçimde kısıtlandığını ifade etti. Buna karşılık birlikçilerin daha yüksek bir yaşam standardına sahip olduklarını ve kendi statülerini korumaya yönelik bir tutum benimsediklerini belirtti.

Horkan, Kuzey İrlanda'nın o dönemde güçlü bir sanayi altyapısına sahip olduğunu; Titanic'i inşa eden Harland and Wolff tersanesi ile uçak üreticisi Shorts Brothers gibi büyük işverenlerin bölgede faaliyet gösterdiğini aktardı. Ancak bu sektörlerdeki istihdam olanaklarının ezici çoğunlukla Protestanların elinde bulunduğunu vurguladı. Pek çok fabrikada çalışanların yüzde 96 ila 98'inin Protestan olduğunu, milliyetçi Katoliklerin ise bu işlerden büyük ölçüde dışlandığını belirtti. Horkan, bu derin eşitsizliklerin sivil haklar hareketinin ortaya çıkmasına zemin hazırladığının altını çizdi.

Birlikçi hükümetin bu talepleri karşılamayı reddetmesi, nihayetinde 1969 yılında silahlı çatışmayı tetikledi ve bu süreç 1998'de imzalanan Hayırlı Cuma Anlaşması'na kadar devam etti. Bu dönemde 3.500'den fazla insan hayatını kaybetti. Bu sayı, Ukrayna ve Gazze gibi küresel ölçekteki çatışmalarla karşılaştırıldığında görece düşük görünebilir. Ancak Horkan, hayatını kaybedenlerin yanı sıra yaralananlar ve travma yaşayanlar da

time, the demographics have become closer to an even split. Nevertheless, he stressed that the conflict is not over or resolved. Although bombs and bullets are no longer used, Northern Ireland is still not a harmonious society. Intense segregation continues to shape daily life, influencing which pubs people visit, which schools they attend, and even how public spaces are shared and accessed. Thus, Horkan noted that the current situation requires an acknowledgement that you cannot solve a thousand-year conflict overnight and that it needs a lot of effort and conflict management.

Horkan observed that the resolution of the Northern Ireland conflict was facilitated by key figures, particularly British Prime Minister Tony Blair, who took an active role in the process in contrast to his predecessor. Simultaneously, President Clinton and Senator George Mitchell applied external pressure on the British government to reach a solution. He noted that initiatives such as the British-Irish Parliamentary Assembly, which extended dialogue beyond Westminster to include parliaments in Wales, Scotland, the Isle of Man, and Northern Ireland, were key steps to foster a better understanding of the perspectives of all parties involved. Horkan stated that he himself campaigned for the removal of Articles 2 and 3 from the Irish constitution, which asserted a territorial claim over the north.

Horkan explained that the process relied heavily on exerting pressure and facilitating dialogue, even if sometimes indirectly. Participants were often not in the same room, but communicated through intermediaries who relayed positions and proposals, engaging in a form of shuttle diplomacy. Negotiations involved complex exchanges, with each side making conditional concessions, such as agreeing to give up certain points only if the other side reciprocated.

The Impact of the Northern Ireland Conflict on Businesses

Horkan began to explain the negative effects of the Troubles on the economy of Northern Ireland. He explains that Britain had historically viewed its relationship with Ireland in East-West terms, exploiting it as a breadbasket. By 1913, Dublin was already deeply deprived, with an infant mortality rate comparable to Kolkata. Following partition, a hard border was enforced, further severing economic ties between north and south.

Horkan notes that it was during the Troubles that Northern Ireland's previously more prosperous economy began to decline sharply. In the 1970s and 1980s, the border became heavily securitised. The British army checkpoints, long queues, and the constant threat of explosives made trade with the south extremely difficult. Northern Ireland's traditional manufacturing base suffered badly, with the decline of linen mills and shipbuilding. The border was strictly enforced, and ongoing violence dominated the media. Reports of kidnappings and killings of businessmen made headlines, deterring foreign investment from the United States, Japan, and Europe. At the same time, a significant amount of the workforce left Northern Ireland to avoid the conflict. As the conflict intensified, tourism also vanished.

dahil edildiğinde, etkilenen insan sayısının yaklaşık yarım milyona ulaştığını vurguladı. Bunun, o dönem yaklaşık iki milyon olan Kuzey İrlanda nüfusunun dörtte birine karşılık geldiğini belirtti.

Horkan ayrıca zaman içinde dinamiklerin değiştiğinin altını çizdi. İrlanda'nın güneyinin çok daha müreffeh bir hâle gelmesinin, Kuzey İrlanda'daki bazı kesimlerin tutumlarını yeniden gözden geçirmesine yol açtığını ifade etti. Aynı zamanda demografik yapının da zamanla neredeyse dengeli bir dağılıma yaklaştığını belirtti. Bununla birlikte, çatışmanın tamamen sona ermediğini ve çözülmüş sayılamayacağını vurguladı. Bombalar ve silahlar artık kullanılmıyor olsa da Kuzey İrlanda'nın hâlâ uyumlu ve barışçıl bir toplum olmadığını dile getirdi. Günlük yaşamda yoğun ayrışmanın sürdüğünü; insanların hangi publara gittiğini, hangi okullara devam ettiğini ve hatta kamusal alanları nasıl kullandığını bile bu ayrışmanın belirlediğini ifade etti. Bu nedenle Horkan, bin yıllık bir çatışmanın bir gecede çözülemeyeceğinin kabul edilmesi gerektiğini ve bunun uzun soluklu, yoğun bir çaba ve etkin bir çatışma yönetimi gerektirdiğini vurguladı.

Horkan, Kuzey İrlanda çatışmasının çözüm sürecinin özellikle bazı kilit aktörlerin katkılarıyla mümkün hâle geldiğini belirtti. Bu aktörlerin başında, sefelinin aksine sürece aktif biçimde dahil olan dönemin Birleşik Krallık Başbakanı Tony Blair'in geldiğini vurguladı. Aynı zamanda ABD Başkanı Bill Clinton ile Senatör George Mitchell'in de Britanya hükümeti üzerinde çözüm yönünde dış baskı uyguladıklarını ifade etti.

Horkan, Westminster'in ötesine geçerek Galler, İskoçya, Man Adası ve Kuzey İrlanda parlamentolarını da kapsayan Britanya-İrlanda Parlamenterler Meclisi gibi girişimlerin, tarafların bakış açılarını daha iyi anlamayı sağlayan ve diyalogu genişleten önemli adımlar olduğunu belirtti. Ayrıca kendisinin de, İrlanda Anayasası'nda İrlanda'nın Kuzey üzerindeki hak iddiasını içeren ve Britanya'nın bölgeden çekilmesini öngören 2. ve 3. maddelerin kaldırılması için yürütülen kampanyada aktif rol aldığını ifade etti.

Horkan, sürecin büyük ölçüde baskı oluşturma ve diyalogu kolaylaştırma üzerine kurulu olduğunu; bunun kimi zaman dolaylı yollarla yürütüldüğünü açıkladı. Tarafların çoğu zaman aynı odada bulunmadığını, bunun yerine pozisyon ve önerileri ileten arabulucular aracılığıyla, bir tür "mekik diplomasisi" yürütüldüğünü belirtti. Müzakerelerin son derece karmaşık karşılıklı pazarlıklar içerdiğini vurgulayan Horkan, her iki tarafın da ancak karşı tarafın da benzer bir adım atması koşuluyla bazı taleplerinden vazgeçtiği koşullu tavizler üzerinden ilerleme sağlandığını ifade etti.

Kuzey İrlanda Çatışmasının İşletmeler Üzerindeki Etkisi

Horkan, Sıkıntı Yılları (*The Troubles*) döneminin Kuzey İrlanda ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerini açıklamaya başladı. Britanya'nın tarihsel olarak İrlanda ile ilişkisini Doğu-Batı ekseninde ele aldığını ve İrlanda'yı bir tür "tahıl ambarı" olarak kullandığını belirtti. 1913 yılına gelindiğinde Dublin'in zaten derin bir yoksunluk içinde olduğunu; bebek ölüm oranlarının Kalküta ile karşılaştırılabilecek düzeyde seyrettiğini ifade etti. Bölünmenin ardından ise katı bir sınır uygulamasının hayata geçirildiğini ve bunun Kuzey ile Güney arasındaki ekonomik bağları daha da kopardığını vurguladı.

In these conditions, Horkan pointed to how Northern Ireland became increasingly dependent on Britain, which attempted to revive the economy through costly initiatives. These included ventures such as the De Lorean car factory, which ultimately failed and cost British taxpayers hundreds of millions. The British government was effectively sustaining the economy of Northern Ireland, with 33% to 34% of the remaining workforce employed in the public sector, which was the highest proportion of public sector workers in the whole of Europe. Some jobs were artificial and were purely there to keep people employed and stimulate the economy. Horkan explained that it was during this period that businesspeople in Northern Ireland realised that they could not rely on the British state for handouts forever, and that trading with their closest neighbour could be more beneficial. He noted that businesses started to pay attention to the economic growth of the south. For instance, in the 1950s and 1960s, the south was only 1/3 or 1/4 of what they were sending to the UK, but by the 1970s this had shifted to 2:1. He explained that the potential for north-south trade, rather than east-west trade, was becoming increasingly apparent, particularly to businesspeople, many from predominantly Protestant backgrounds, who had taken note of the north's economic decline.

Horkan noted that currently imports from the north to south have reached significant levels of up to 4 billion a year. He mentioned how one of the biggest dairies, located in the south of the border, is now owned by a farmer's co-op in Northern Ireland, buying and producing on both sides of the border. Dublin Airport is now where most people from Northern Ireland will fly out of due to its better connectivity. For Horkan, businesses realised that 'uncertainty and instability are clearly the enemies of business'

"We have a phrase in Ireland, 'the rising tide lifts all boats', so when the economy is doing well, everybody does better, and equally when the economy is doing badly, everybody suffers. Equally, in the peace process, one of the biggest dividends is that you get stability, you get certainty, and a willingness by people to invest, which you don't get in an uncertain conflict area. No businesses, particularly Foreign Direct Investment (FDI), want to invest in an unstable region, as this would potentially put the investment at risk. So, there are huge benefits in a peace process, however cumbersome, difficult, or long-winded it may seem, there is always a prize at the end - the outcome is better than the current scenario."

The Role of Businesspeople in Conflict Resolution

Horkan then turned to the impact of what businesspeople contributed on the ground. He highlighted the micro-level, where countless business owners advocated to their staff and customers the necessity of the Good Friday Agreement, emphasising the need for peace and stability. On the macro-level, he pointed to the larger initiatives led by individuals, representatives of organisations, chambers of commerce, industrial leaders, and multinationals, all pressing the case for what needed to be done.

He drew attention to a study conducted by Dr Johanne Murphy, which examined the experiences of the business community in Northern Ireland and drew comparisons with

Horkan, esas ekonomik gerilemenin Sıkıntı Yılları dönemiyle birlikte başladığını söyledi. 1970'ler ve 1980'lerde sınırın yoğun şekilde askerileştirildiğini; İngiliz ordusunun kontrol noktaları, uzun kuyruklar ve sürekli patlayıcı tehdidinin Güney ile ticareti son derece güç hâle getirdiğini aktardı. Kuzey İrlanda'nın geleneksel sanayi altyapısının, keten fabrikaları ile gemi yapım sektörünün çöküşüyle birlikte ağır bir darbe aldığını belirtti. Sınırın sıkı biçimde kontrol edilmesi ve devam eden şiddetin medyada baskın bir yer tutması, ekonomik atmosferi daha da olumsuz etkiledi. İş insanlarının kaçırılması ve öldürülmesine ilişkin haberlerin manşetlere taşınmasının, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya ve Avrupa'dan yapılabilecek yabancı yatırımları caydırdığını ifade etti. Aynı dönemde iş gücünün önemli bir bölümünün çatışmadan kaçmak amacıyla Kuzey İrlanda'yı terk ettiğini, çatışmaların şiddetlendiği süreçte ise turizmin neredeyse tamamen ortadan kalktığını vurguladı.

Bu koşullar altında Horkan, Kuzey İrlanda'nın giderek Britanya'ya daha bağımlı hâle geldiğine ve Britanya'nın ekonomiyi canlandırmak için yüksek maliyetli girişimlere başvurduğuna dikkat çekti. Bunlar arasında, nihayetinde başarısızlıkla sonuçlanan ve Britanyalı vergi mükelleflerine yüz milyonlarca sterline mal olan DeLorean otomobil fabrikası gibi projelerin de yer aldığını belirtti. Britanya hükümetinin fiilen Kuzey İrlanda ekonomisini ayakta tuttuğunu; kalan iş gücünün yüzde 33-34'ünün kamu sektöründe istihdam edildiğini ve bunun Avrupa genelindeki en yüksek kamu sektörü oranı olduğunu ifade etti. Bu işlerin bir kısmının yapay şekilde yarattığını, esas amacın insanları istihdamda tutmak ve ekonomiyi canlı tutmak olduğunu vurguladı.

Horkan, bu dönemde Kuzey İrlanda'daki iş insanlarının Britanya devletinin sağladığı yardımlara sonsuza kadar güvenemeyeceklerini ve en yakın komşularıyla ticaret yapmanın çok daha faydalı olabileceğini fark etmeye başladıklarını söyledi. İş dünyasının Güney'in ekonomik büyümesini yakından izlemeye başladığını belirtti. Örneğin 1950'ler ve 1960'larda Güney'in Britanya'ya yaptığı ticaretin hacmi, Kuzey'e kıyasla yalnızca üçte bir ya da dörtte bir düzeyindeyken, 1970'lere gelindiğinde bu oranın 2'ye 1 şeklinde tersine döndüğünü aktardı. Doğu-Batı eksenli ticaret yerine Kuzey-Güney ticaretinin potansiyelinin özellikle, Kuzey'in ekonomik gerilemesini fark eden ve ağırlıklı olarak Protestan kökenli iş insanları tarafından daha net biçimde görülmeye başlandığını ifade etti.

Horkan, günümüzde kuzeyden güneye yapılan ithalatın yıllık 4 milyar seviyelerine ulaşarak oldukça yüksek bir hacme eriştiğini belirtti. Sınırın güneyinde yer alan en büyük süt ürünleri şirketlerinden birinin artık Kuzey İrlanda'daki bir çiftçi kooperatifine ait olduğunu; bu yapının sınırın her iki tarafında da alım, üretim ve ticaret yaptığını aktardı. Ayrıca günümüzde Kuzey İrlanda'dan seyahat eden pek çok kişinin, daha iyi bağlantı imkânları sunduğu için artık Dublin Havalimanı'nı kullandığını ifade etti. Horkan'a göre iş dünyası zamanla şunu net biçimde kavradı: "Belirsizlik ve istikrarsızlık, iş dünyasının açık düşmanlarıdır."

"İrlanda'da 'yükselen dalga tüm tekneleri kaldırır' diye bir deyim vardır. Yani ekonomi iyi gittiğinde herkes bundan fayda sağlar, ekonomi kötü gittiğinde ise herkes zarar görür. Aynı şekilde, barış sürecinin en büyük kazanımlarından biri istikrar, öngörülebilirlik ve insanların yatırım yapma isteğinin artmasıdır. Bunlar, belirsizlikle tanımlanan bir çatışma ortamında mümkün değildir. Hiçbir işletme -özellikle doğrudan yabancı yatırımcılar- istikrarsız bir bölgeye yatırım yapmak istemez; çünkü bu, planladıkları yatırımı doğrudan riske atar. Bu nedenle, barış süreci ne

studies in the Basque Country in Spain and in Bosnia. In her research, she identified four common characteristics: the fear of running a business under the threat and reality of violence; the resilience required to persevere despite that fear; the ability to continue making decisions in situations where no clear or favourable outcome was possible; and the necessity of making choices to establish acceptable behaviours and norms as a means of mitigation. Therefore, Horkan evaluated that the dynamics of running a business in the context of conflict move away from growth and customer service towards managing constant crises and adapting to shifting political circumstances.

Within the context of Northern Ireland, Horkan argued that some individuals on both the unionist and nationalist sides shared the understanding that peace would be a better outcome than ongoing violence. For instance, he mentioned the 1994, "Peace - A Challenging New Era" document by the pro-unionist Northern Irish part of the Confederation British Industry which argued that a viable peace process would help spur economic growth, which in turn would help promote peace. It would prevent terrorism and crime from filling the void created by unemployment and idleness. Similarly, Horkan argued that nationalist figures such as John Hume stressed that terrorism could no longer be ignored and normalised. He explained that Hume aimed to steer people, including IRA members, away from violence, which had become a normal part of daily life for some, and stressed the importance of involving them in the political process, a position that challenged other nationalist parties like Sinn Féin.

Horkan stressed that the first major ceasefire of 1994 illustrated the merits of peace on an economic level. He noted that the period witnessed a 20 per cent growth in tourism, and a stark drop in unemployment to its lowest level in fourteen years. Foreign investments worth over 30 million were announced, new businesses emerged, and living standards had visibly improved. Although the ceasefire collapsed in 1996, business organisations set up what they called the group of 7, including the Hotel Federation, the Institute of Directors, the Northern Ireland Chambers of Commerce, the Northern Ireland Growth Challenge, the Northern Ireland Economic Council, the Northern Ireland Committee of the Irish Congress of Trade Unions and they formed essentially as a lobby group. They urged all 9 political parties to work towards peace, arguing that the economic gain would be mutually beneficial for everyone.

Horkan argues that by focusing on shared practical interests, businesses influence key stakeholder groups such as Sinn Féin which had an armed wing. He emphasised that the common goal of preventing an economic catastrophe was a good incentive to push parties to work towards a solution. Horkan remarked that over the next 21 months, businesses urged influential unionist politicians such as David Trimble and nationalist figures like John Hume, that Northern Ireland could not credibly present itself as an attractive location while continuing behaviours that would drive investors and tourists away. He highlighted initiatives from the government like dissemination of letters to business colleagues instructing them call their employees to say that Northern Ireland's society faces

kadar zahmetli, zor veya uzun sürerse sürsün, sonunda mutlaka büyük kazanımlar sağlar ve her zaman bir karşılığı vardır. Nihai sonuç, her koşulda mevcut durumdan daha iyi olacaktır."

Çatışma Çözümünde İş Adamlarının Rolü

Horkan daha sonra iş dünyasının sahadaki somut katkılarına değindi. Mikro düzeyde, sayısız işletme sahibinin çalışanlarına ve müşterilerine Hayırlı Cuma Anlaşması'nın gerekliliğini anlattığını; barış ve istikrarın önemini vurguladığını belirtti. Makro düzeyde ise bireylerin, kurum temsilcilerinin, ticaret odalarının, sanayi liderlerinin ve çok uluslu şirketlerin öncülük ettiği daha büyük ölçekli girişimlere dikkat çekti; bu aktörlerin tamamının yapılması gerekenler konusunda güçlü bir irade ortaya koyduğunu ifade etti.

Horkan ayrıca Dr. Johanne Murphy tarafından yürütülen ve Kuzey İrlanda'daki iş dünyasının deneyimlerini inceleyen, aynı zamanda İspanya'daki Bask Bölgesi ile Bosna'daki çalışmalarla karşılaştırma yapan araştırmaya atıfta bulundu. Murphy'nin çalışmasında dört ortak özelliğin tespit edildiğini aktardı: Şiddet tehdidi ve gerçeği altında iş yapmanın yarattığı korku; bu korkuya rağmen ayakta kalabilmek için gerekli olan direnç; net ya da olumlu bir sonucun mümkün olmadığı koşullarda dahi karar almaya devam edebilme kapasitesi ve riskleri azaltmak adına kabul edilebilir davranışlar ile toplumsal normlar oluşturmaya gerektiren zorunlu tercihler yapma ihtiyacı.

Bu çerçevede Horkan, çatışma ortamında işletme yürütmenin dinamiklerinin büyüme ve müşteri odaklılıktan uzaklaşıp, sürekli kriz yönetimi ve değişen siyasi koşullara uyum sağlama eksenine kaydığını değerlendirdi.

Horkan, Kuzey İrlanda bağlamında hem birlikçi hem de milliyetçi tarafta yer alan bazı aktörlerin, süregelen şiddete kıyasla barışın çok daha iyi bir sonuç olacağı yönünde ortak bir anlayışı paylaştıklarını savundu. Buna örnek olarak, 1994 yılında birlikçi çizgiye yakın Kuzey İrlanda Confederation of British Industry tarafından yayımlanan "Barış - Zorlu Bir Yeni Dönem" başlıklı belgeyi anımsattı. Söz konusu belgede, işler bir barış sürecinin ekonomik büyümeyi teşvik edeceği, ekonomik büyümenin de barışı güçlendireceği; işsizlik ve ataletin yarattığı boşluğun terör ve suç tarafından doldurulmasının bu şekilde önlenebileceği savunuluyordu.

Benzer biçimde Horkan, milliyetçi kanadın önemli isimlerinden John Hume'un da terörün artık görmezden gelinemeyeceğini ve normalleştirilemeyeceğini vurguladığını ifade etti. Hume'un, bazıları için gündelik hayatın olağan bir parçası hâline gelmiş olan şiddetten —IRA mensupları da dâhil olmak üzere— insanları uzaklaştırmayı amaçladığını ve bunun için onları siyasal sürece dâhil etmenin hayati önem taşıdığını savunduğunu aktardı. Horkan, bu yaklaşımın Sinn Féin gibi diğer milliyetçi partilerin tutumuna da doğrudan meydan okuyan bir pozisyon niteliği taşıdığını belirtti.

Horkan, 1994'te ilan edilen ilk büyük ateşkesin barışın ekonomik düzeydeki somut faydalarını açık biçimde ortaya koyduğunu vurguladı. Bu dönemde turizmin yüzde 20 oranında arttığını, işsizliğin ise son on dört yılın en düşük seviyesine gerilediğini belirtti. 30 milyonun üzerinde yabancı yatırımın açıklandığını, yeni işletmelerin kurulduğunu ve yaşam standartlarında gözle görülür bir iyileşme yaşandığını ifade etti.

choices between peace, progress and prosperity or hostility, animosity, and terrorism.

Overall, Horkan argued that the most important role of businesses was to encourage and support politicians in striving for progress, emphasising the importance of actors, traditionally removed from politics, who contribute to economic growth coming together around a pro-peace agenda during periods of political tension.

Horkan, concluded by emphasising that every conflict is unique with diverse tensions, histories, and cultures. He states that no two peace processes are the same he stated that the nature of everyone's humanity is similar, where most want wake up in a world where they don't have to think about the threat of bombs.

He acknowledged that recent events, such as Brexit, have complicated the process by putting the status of the border into question. However, he emphasised that the EU's unique approach to this border, which took the history of the Troubles into account, has helped preserve peace by granting it a special status that combines the benefits of being part of both the UK and the EU. Ultimately, Horkan stated that, while not perfect, Northern Ireland is now a far more successful economy and society than it was in 1998, with businesspeople having played a crucial and positive role in this progress.

He then expressed his thanks for the opportunity to be there and began taking questions from participants.

Speaker Gerry Horkan (middle) during the presentation.

Konuşması Gerry Horkan (ortada) sunum yaparken.

Her ne kadar ateşkes 1996 yılında bozulmuş olsa da, bu sürecin ardından iş dünyası örgütleri "Yediler Grubu" (Group of 7) olarak adlandırılan bir yapı oluşturdu. Bu yapı; Otelciler Federasyonu, Yönetim Kurulu Üyeleri Enstitüsü (Institute of Directors), Kuzey İrlanda Ticaret Odaları, Kuzey İrlanda Büyüme Girişimi, Kuzey İrlanda Ekonomik Konseyi ve İrlanda Sendikalar Kongresi'nin Kuzey İrlanda Komitesi gibi kuruluşları bir araya getirdi ve fiilen bir lobi grubu olarak faaliyet gösterdi. Bu grup, tüm dokuz siyasi partiye barış doğrultusunda birlikte çalışma çağrısında bulunarak, ekonomik kazancın herkes için karşılıklı fayda sağlayacağını savundu.

Horkan, ortak ve somut çıkarlar etrafında odaklanmanın, silahlı bir kanadı da bulunan Sinn Féin gibi kilit paydaş gruplar üzerinde iş dünyasının etkili olmasını sağladığını savundu. Ekonomik bir felaketin önüne geçmenin ortak bir hedef olarak benimsenmesinin, tarafları çözüm yönünde harekete geçirmede güçlü bir teşvik unsuru olduğunu vurguladı. Horkan, takip eden 21 ay boyunca iş dünyasının, birlikçi siyasetin önde gelen isimlerinden David Trimble ile milliyetçi kanadın önemli figürlerinden John Hume'a, yatırımcıları ve turistleri uzaklaştıracak davranışlar sürdüğü sürece Kuzey İrlanda'nın kendisini inandırıcı biçimde cazip bir yatırım ve yaşam alanı olarak sunamayacağını sürekli olarak hatırlattığını aktardı. Ayrıca hükümetin de bu doğrultuda çeşitli girişimlerde bulunduğunu belirten Horkan, iş dünyasındaki muhataplara gönderilen mektuplar aracılığıyla, çalışanların aranarak Kuzey İrlanda toplumunun barış, ilerleme ve refah ile düşmanlık, husumet ve terör arasında bir tercih yapmak zorunda olduğu mesajının iletilmesinin istendiğini örnek gösterdi.

Genel olarak Horkan, iş dünyasının en önemli rolünün, siyasetçileri ilerleme yönünde cesaretlendirmek ve desteklemek olduğunu ifade etti. Geleneksel olarak siyasetin dışında konumlanan, ancak ekonomik büyümeye doğrudan katkı sunan aktörlerin, siyasi gerilimin arttığı dönemlerde barış yanlısı bir gündem etrafında bir araya gelmesinin öneminin altını çizdi.

Horkan, konuşmasını her çatışmanın kendine özgü olduğunu; farklı gerilimlere, tarihlere ve kültürel dinamiklere sahip bulunduğunu vurgulayarak tamamladı. Hiçbir barış sürecinin birbirinin aynısı olmadığını ifade eden Horkan, buna karşın insanların ortak bir insani öz taşıdığını ve çoğu insanın bombaların tehdidi altında yaşamak zorunda olmadığı bir dünyada uyanmak istediğini belirtti.

Brexit gibi son gelişmelerin, sınırın statüsünü yeniden tartışmalı hâle getirerek süreci karmaşıktırdığını kabul eden Horkan, buna rağmen Avrupa Birliği'nin Sıkıntı Yılları döneminin tarihsel arka planını dikkate alarak bu sınıra yönelik geliştirdiği özgün yaklaşımın barışın korunmasına önemli katkı sunduğunu ifade etti. Söz konusu özel statünün, sınırın hem Birleşik Krallık'ın hem de AB'nin parçası olmanın sağladığı avantajları bir arada barındırmasını mümkün kıldığını vurguladı.

Son olarak Horkan, her ne kadar süreç kusursuz olmasa da, Kuzey İrlanda'nın bugün 1998'e kıyasla çok daha başarılı bir ekonomi ve toplum yapısına sahip olduğunu ve iş dünyasının bu ilerlemede kritik ve son derece olumlu bir rol oynadığını ifade etti. Ardından konuşmasını bu toplantıya davet edildiği için teşekkür ederek tamamladı ve katılımcıların sorularını almaya başladı.

QUESTIONS AND ANSWERS SESSION

Lessons Learned from the Northern Irish Experience

The role of the business community in ending conflict is often highlighted; however, prolonged conflicts can give rise to war-profiteering economies, in which certain business actors may work against peace to protect their interests. To what extent was this a concern in Ireland, and how were such dynamics addressed?

Horkan noted that for certain individuals, violence constituted a primary occupation, involving armed activity, protection rackets, sabotage of infrastructure, armed robberies, and other means of raising funds. For some, this became a way of life. However, in the context of the conflict in Northern Ireland, he argued that only a relatively small proportion of the population was engaged in such activities primarily for financial gain.

The broader challenge, he suggested, lay in persuading the larger majority of the overall benefits of peace for society. While there are inevitably individuals who lose out during any transition, the aim is to demonstrate that those who may be profiting under conditions of conflict could achieve greater long-term returns in a stable, peaceful, and dynamic region, no longer burdened by heavy military expenditure or the human costs of shootings, injuries, and bombings.

He emphasised that peace generates tangible economic dividends, including increased tourism, higher levels of foreign investment, expanded bank lending, and improved employment opportunities. Although some individuals may need to adjust their skill sets in the short term, the long-term peace dividend is significantly greater than the returns generated by continued conflict. He acknowledged that it could

Horkan listens to questions.

Horkan soruları dinliyor.

SORU VE CEVAP OTURUMU

Kuzey İrlanda Deneyiminden Çıkarılan Dersler

Çatışmayı sona erdirmede iş dünyasının rolü tartışılıyor. Ancak, uzun süren savaşlar genellikle savaştan çıkar sağlayan bir ekonomi yaratır iş dünyasının bazı aktörleri, çıkarlarını korumak için aslında barışa karşı çalışabilirler. Bu durum, İrlanda'da bir endişe kaynağı olmuş muydu? Ve bu tür dinamikler nasıl ele alınabilir?

Bazı kişiler vardı ki onların birincil “görevi” insanları vurmak, haraç toplamak, tren yollarını bombalamak, postanelere gidip silahlı soygunlar yapmak ve faaliyetlerini finanse etmektir. Bu, onlar için bir yaşam biçimiydi. Genel olarak Kuzey İrlanda'da nüfusun görece küçük bir kısmı salt maddi kazanç elde etmek amacıyla bu tür faaliyetlerde bulunuyordu. Buradaki mesele, toplumun daha büyük kesimini, toplumun genel yararının daha üstün olduğuna ikna edebilmektir. Horkan, her süreçte kaybedenlerin olacağını, ancak amaçlarının bu kişilere şu an elde ettiklerinden daha fazla kazancı barışçıl, başarılı ve dinamik bir bölgede elde edebileceklerini göstermek olduğunu savundu.

Böyle bir bölge; ağır askerî harcama yükü taşımayan, silahlı saldırıların, yaralamaların ve bombalamaların insanî bedelinden arınmış bir yer olacaktı. Böyle bir bölge; ağır askerî harcama yükü taşımayan, silahlı saldırıların, yaralamaların ve bombalamaların insanî bedelinden arınmış bir yer olacaktı.

Turizm, yabancı yatırım, banka kredileri ve istihdam seviyeleri artacaktır. Kısa vadede bazı becerilerinizi uyarlamanız gerekebilir; ancak sıkça kullanılan ifadeyle, barış getirisi, mevcut çatışma yolunda devam etmekten çok daha büyüktür. İnsanların bunu kavraması bazen zaman alır; ama nihayetinde kim çocuklarının, torunlarının ve gelecek nesillerin sürekli bir çatışma ortamıyla yaşamasını ister? Neredeyse her savaş bir gün sona erer. Amaç, herkesin kaybettiği bir tablo yerine, herkesin fayda sağladığı bir çözüm ortaya koymaktır. Kuzey İrlanda'da çatışma döneminde herkes kaybediyordu—kimi daha fazla, kimi daha az. Bugün ise herkesin kazandığını söylemek mümkündür. Elbette bazıları diğerlerinden daha fazla kazanacaktır; ancak her iki tarafı da tanıyan adil bir çözüm bulunduğu anda, herkes barıştan çatışmadan olduğundan çok daha fazla yarar sağlamalıdır. Rusya-Ukrayna ya da İsrail-Filistin gibi örneklerde olduğu gibi, bir tarafın her şeyi kazanıp diğer tarafın hiçbir şey kazanmaması mümkün değildir; bu ancak daha fazla gerilime yol açar. Bu nedenle buna Hayırlı Cuma Anlaşması adı verildi: Çünkü bu bir anlaşmaydı. İnsanlar anlaşmanın tüm yönlerini beğenmemiş olabilir; fakat onunla yaşamayı kabul ettiler. Çoğu insan istediği her şeyi elde etmedi; ama kimse de her şeyini kaybetmedi. Bu bir uzlaşmadır — birlikçiler vazgeçmek istemedikleri bazı şeylerden vazgeçti, milliyetçiler de öyle. Ülke olarak bizler de istemediğimiz ödünler verdik; ancak ulaşılan sonucun getirisi, verdiğimiz tavizlerden çok daha büyük oldu. Bizim hissettiğimiz budur.

take time for these benefits to be fully recognised but stressed the importance of considering the consequences of prolonged conflict for future generations.

Horkan further observed that nearly every conflict eventually comes to an end, and that the objective should be to manage this transition in a way that allows the greatest number of people to benefit, rather than for society as a whole to continue to lose. In Northern Ireland, he argued, while losses during the conflict were unevenly distributed, the peace process has resulted in gains for society overall, even if some groups benefit more than others. Peace, he maintained, offers greater benefits than war, provided there is a fair settlement that recognises the concerns of all sides.

He underlined that sustainable peace cannot be achieved through arrangements in which one side gains everything while the other gains nothing, as such outcomes only lead to renewed tension. The Good Friday Agreement, he noted, was precisely that, an agreement. While no party achieved all of its objectives, all were able to live with the compromise. Unionists and nationalists alike relinquished positions they would have preferred to retain, but the prevailing view was that the overall outcome outweighed the concessions made.

Following many unsuccessful peace initiatives, there is now a renewed sense of optimism, particularly in light of recent statements by Öcalan and Bahçeli. Mr Yıldız has described this moment as an initiative that could develop into a structured process. Could he briefly elaborate on what is meant by this?

Yıldız noted that, at this stage, it is important to recognise that Bahçeli's initiative appears to have been carefully considered, discussed, and subsequently presented to the public. He argued that, in recent years, discussions have largely focused on symptoms rather than underlying causes. In this regard, the initiative offers a platform for addressing the root causes of the issue and for considering how these causes might be resolved.

He emphasised that calls for laying down arms and for armed groups, whether described as militant or terrorist, to dissolve themselves should be understood as part of the process rather than its core substance. From this perspective, the initiative represents a shift towards engaging with more substantive issues, including the underlying causes of the conflict and questions related to fundamental rights. He linked this approach to Bahçeli's reference to a "thousand-year-old brotherhood", interpreting it as an invitation to focus on eliminating the root causes rather than merely addressing their consequences.

Yıldız concluded that, while the process has not yet reached this level in practice, the current direction suggests movement towards a more substantive and constructive discussion.

Birçok başarısız barış girişiminin ardından, özellikle Öcalan ve Bahçeli'nin son açıklamaları göz önüne alındığında, şu anda gerçek bir iyimserlik havası var. Kerim Bey bunun yapılandırılmış bir sürece dönüşebilecek bir girişim olduğunu ifade etti. Bununla ne kastettiğini kısaca açıklayabilir mi Kerim Bey?

Kerim Bey, Bahçeli'nin girişiminin üzerinde düşünülmüş, tartışılmış ve ardından topluma sunulmuş bir adım olduğunu anlayanın önemini vurguladı. Son birkaç yıldır tartışmaların büyük ölçüde sorunun nedenlerinden ziyade semptomlara odaklandığını belirtti. Bu girişimin, asıl nedenlerin ne olduğuna ve bu nedenlerin nasıl ortadan kaldırılabilceğine dair kapsamlı bir tartışma zemini sunduğunu ifade etti.

Silahların bırakılması ya da silahlı grubun, terör örgütünün ya da farklı şekillerde tanımlanan yapının kendini feshetmesinin, sürecin özü değil, daha çok prosedürün bir parçası olduğunu dile getirdi. Bu nedenle söz konusu girişimin, asıl meselelerin ele alınmasına, yani nedenlerin ve temel hakların tartışılmasına doğru bir yönelim sunduğunu belirtti. Bahçeli'nin "bin yıllık kardeşlik" vurgusunun da doğrudan bu noktaya işaret ettiğini, bu ifadenin nedenleri ortadan kaldırmaya ve nedenler üzerine konuşmaya yönelik bir çağrı olarak okunabileceğini ifade etti.

İrlanda'yı çok iyi bilmediğini belirten katılımcı, Türkiye'nin bağlamına bakıldığında — özellikle Türkler ve Kürtler arasındaki uzun süreli çatışma ile son derece kutuplaşmış siyasi iklim göz önünde bulundurulduğunda — iki derinden siyasallaşmış topluluk gördüğünü, neredeyse bir tür ayrışmaya doğru ilerleyen iki toplumdan söz edilebileceğini ifade etti. Her iki taraftaki bu düzeyde siyasallaşmanın yeni barış süreci açısından bir risk oluşturup oluşturmadığını ve bu durum İrlanda'daki tabloyla nasıl karşılaştırılabilir?

Türkiye'deki çatışmayı çok iyi bilmediğini belirten Horkan, ancak şunu söylemenin mümkün olduğunu ifade etti: Kuzey İrlanda'da birlikçi ve milliyetçi topluluklar, tarihsel olarak ve özellikle işçi sınıfının yoğun olduğu bölgelerde son derece kutuplaşmış durumdaydı; neredeyse tamamen ayrı dünyalarda yaşıyorlardı. Aynı okullara gitmiyor, aynı spor takımlarında oynamıyor, aynı barlar gitmiyor, aynı kilişelere devam etmiyor ve bütünüyle ayrılmış hayatlar sürüyorlardı. Aynı mahallelerde, aynı şehir bölgelerinde yaşamıyorlardı; pek çok yerde kutuplaşma mutlak ve tam bir ayrışma hâlini almıştı. Bazı yerlerde barış duvarları inşa edildi; büyük Protestan bölgelerinin içinde, çitler ve duvarlarla çevrelenmiş, birbirlerinden korunmak için oluşturulan küçük Katolik-milliyetçi adacıklar vardı. Adeta farklı ülkelerde yaşıyor gibiydiler.

Her iki tarafın tutumunun anlaşılabilir olduğunu belirtti: Eğer sahip olunan her şeyin yerli yerinde olduğu ve her şeyin bir tarafın lehine ilerlediği düşünülüyorsa, değişim istenmez. Buna karşılık, kaybedecek bir şeyi olmayanlar da kendi koşullarını iyileştirmek için değişim arayışında olur. Gerçek anlamda kutuplaşmanın yoğun-

In Türkiye's context, particularly given the long-standing conflict between Turks and Kurds and the highly polarised political climate, two deeply politicised communities appear to have emerged, with dynamics that at times resemble a growing societal polarisation. Is this level of politicisation on both sides a potential risk for the new peace process? How does this compare with the situation in Ireland?

He noted that, while his familiarity with the Turkish conflict was limited, the unionist and nationalist communities in the north of Ireland were historically, and particularly in working-class areas, deeply polarised and often lived in effectively separate social worlds. These divisions were reflected in everyday life, with communities attending different schools, participating in different sports, socialising in separate venues, worshipping in different churches, and residing in distinct neighbourhoods. In many areas, physical separation was reinforced through the construction of peace walls, with large Protestant districts containing small Catholic nationalist enclaves surrounded by fencing and barriers. In such contexts, communities often appeared to exist as though in entirely different countries.

He observed that polarisation is frequently sustained by contrasting perceptions of loss and opportunity. Groups that believe they are benefiting from existing arrangements often resist change, while those who feel marginalised or excluded are more inclined to seek transformation. Addressing these deeply divided areas, he argued, requires sustained effort and significant government investment to provide tangible incentives for participation in peace processes. Such approaches must combine both expectations and encouragement, ensuring that engagement is driven not only by pressure but also by credible opportunities for improvement.

He emphasised that communities must see clear reasons to engage in peacebuilding, whether through improved employment prospects, better public facilities, enhanced education, or investment in healthcare and infrastructure. The peace dividend, he argued, must be visible and meaningful if long-term change is to be achieved.

He further noted that conflict tends to be less pronounced in areas with overwhelming demographic majorities, where minority groups feel unable to challenge the status quo and majority groups feel secure. By contrast, tensions are often most acute in areas with more balanced population distributions, where larger groups seek to protect existing advantages and smaller groups feel deprived of a fair share of available resources and opportunities. In such circumstances, peace must be framed as beneficial to all. While some may gain more than others, sustainable peace requires that no group is left behind and that living standards, particularly for those at the margins of society, are progressively improved.

In Türkiye, a deeply polarised society affects a large segment of the population. Following recent statements related to peace, tensions have resurfaced. While some Kurdish constituencies view the process more positively, families of soldiers and civilians who have suf-

Participants during the Q&A session.

Soru cevap oturumu sırasında katılımcılar.

laştığı bu bölgeler, ciddi bir çalışmaya ve muhtemelen devlet yatırımlarına ihtiyaç duyar. İnsanlara, “gelin bu yola birlikte çıkalım, hepimizin ilerlemeye çalıştığı yol budur” diyebilmek için somut gerekçeler sunulmalıdır. Bu süreç yalnızca yaptırma değil, teşvike de dayanmalıdır. İnsanların bu sürece katılmaları için bir neden olmalıdır – belki daha iyi istihdam olanakları, belki daha iyi hizmetler, belki daha nitelikli eğitim. Barış sağlanırsa daha iyi hastaneler, daha iyi okullar, topluluğun ihtiyaç duyduğu ancak hâlihazırda sahip olmadığı imkânlar yaratılabilir.

Barışın getirisinin, barışın yarattığı olumlu etkinin hissedilir olması gerekir. Çoğu zaman büyük çoğunluğun bulunduğu yerlerde – örneğin %95'e %5 gibi – çatışma yaşanmaz; çünkü %5'lik kesim kazanamayacağını bilir, %95'lik kesim de tehdit altında hissetmez. Çatışma genellikle oranların %40-60, %65-35 olduğu yerlerde ortaya çıkar; çünkü çoğunluk sahip olduklarını koruma kaygısı taşıırken, azınlık kendisine sunulanlardan adil payı almadığını ve hak ettiği imkânlarla erişemediğini düşünür.

Barışın faydaları herkes içindir. Bazıları diğerlerinden daha fazla yarar sağlayabilir; ancak herkes bir şekilde fayda görmeli ve hiç kimse geride bırakılmamalıdır. İrlanda'da sıkça kullanılan “yükselen dalga tüm tekneleri kaldırır” ifadesine atıfla, zenginlerin her zaman zengin kalacağı; ancak asıl amacın, özellikle toplumun çeperinde ve en alttaki kesimlerin yaşam standartlarını yükseltmek olduğu vurgulandı.

Türkiye'de nüfusun büyük bir bölümünü etkileyen derin bir toplumsal kutuplaşma bulunduğu görülmektedir. Barışa ilişkin son açıklamaların ardından gerginliklerin yeniden arttığı; bazı Kürt kesimlerin süreci daha olumlu karşılarken, özellikle asker ve sivil kayıplar vermiş ailelerin, özellikle sosyal medyada, öfkelerini dile getirdiği gözlemlenmektedir. Önceki barış sürecinde daha geniş bir kamu katılımı mevcutken, bugün masada gerçekte ne olduğuna dair ciddi bir belirsizlik ve şeffaflık eksikliği bulunmaktadır. Bu

ferred losses have expressed strong anger, particularly on social media. During the previous peace process, mechanisms such as truth commissions and broader public engagement were part of the discussion. At present, however, there is limited clarity regarding what is under consideration, and the process lacks transparency.

Is the current discussion focused solely on disarmament, or does it also encompass issues such as justice for victims, regional inequalities, and economic conditions? For example, Van province ranks eighty-first in living standards, with widespread poverty and displacement. Cultural rights, including language rights, also appear absent from the current debate, while civil society has been significantly weakened. How were these issues addressed in Ireland, and what was included in the negotiations there? At present, the process in Türkiye appears closed and unclear, despite its diplomatically sensitive nature.

Horkan noted that communities experiencing prolonged conflict often feel deeply marginalised, exhausted, and trapped in severe poverty, with little sense of a viable way forward. In such circumstances, he argued, leadership from community figures and politicians is essential. For peace to be sustainable, there must be gains on all sides, a visible peace dividend, and meaningful investment.

He emphasised that decommissioning cannot occur in isolation but must be accompanied by tangible improvements in people's daily lives, such as the provision of hospitals, schools, and public facilities that are currently lacking. These measures, he suggested, should form part of the transition into a democratic process in which representatives are elected by their respective communities and are required to coexist within shared political institutions. Learning to live together, he argued, produces benefits that far outweigh the continuation of conflict.

Turning to cultural rights, including language, Horkan referred to ongoing debates in the north of Ireland surrounding the Official Languages Act for Northern Ireland. He noted that this legislation has been controversial, particularly among unionist communities, some of whom opposed the introduction of bilingual signage in public spaces such as train and bus stations. However, he argued that such measures should not be viewed as erasing one language, but rather as recognising and affirming the status of another.

He further observed that the implementation of official language legislation can involve significant costs, as public documents, development plans, and everyday communications, including utility bills and public notices, are required to be available in both languages. Despite these costs, he stressed that such measures are rooted in the principle of parity of esteem and the need to demonstrate respect for all communities. Horkan concluded that sustainable peace cannot be built on a winner-takes-all approach. Recognising linguistic rights, he argued, is about acknowledging language as a core element of identity and culture. Ensuring that all languages are afforded appropriate status is therefore essential to fostering mutual respect and long-term coexistence.

bağlamda, süreç yalnızca silahsızlanmaya mı odaklanmaktadır? Mağdurlar için adalet, bölgesel eşitsizlikler ve ekonomik sorunlar da sürecin bir parçası mıdır? Van ilinin yaygın yoksulluk ve yerinden edilme sorunlarıyla birlikte yaşam standartları açısından 81. sırada yer aldığı dikkate alındığında, bu tür yapısal sorunlar nasıl ele alınacaktır? Dil gibi kültürel hakların mevcut tartışmalarda yer almaması ve sivil toplumun önemli ölçüde zayıflamış olması süreci nasıl etkilemektedir? Bu çerçevede, İrlanda'da barış süreci nasıl ele alınmış ve müzakere masasında hangi başlıklar yer almıştır? Diplomatik açıdan hassas olmakla birlikte, mevcut sürecin kapalı ve belirsiz bir görünüm arz etmesi hangi riskleri beraberinde getirmektedir?

İnsanlar kendilerini çok ezilmiş hissedebilir, çok yorgun hissedebilir; derin bir yoksulluk içinde hiçbir çıkış yolu görmeyebilirler — “Ne anlamı var?” diye düşünebilirler. Ancak bu noktada toplum liderlerinin ve siyasetçilerin sürece sahip çıkması gerekir. Her iki taraf için de bir kazanım olmalı; bir barış getirisi olmalı, yatırım olmalı. Silahsızlanma, aynı zamanda şu anda bulunmayan hastanelerin, okulların ya da diğer kamu tesislerinin hayata geçirilmesiyle birlikte yürümelidir. Bu, demokratik sürece girmenin bir koşuludur; yani kendi topluluğunuz tarafından seçilirsiniz, diğerleri de kendi toplulukları tarafından seçilir. Sonuçta hepimiz birlikte yaşamayı öğrenmek zorundayız. Çatışma olmadan bir arada yaşamının getirdiği olumlu sonuçlar çok daha büyüktür.

Dil gibi kültürel haklara gelince: Kuzey İrlanda'da şu anda yaşanan en tartışmalı konulardan biri, Kuzey İrlanda Resmî Diller Yasasıdır. Birlikçiler, tren ve otobüs istasyonlarındaki tabelaların hem İngilizce hem İrlandaca olmasını istemiyordu. Ancak bunun bir dilin silinmesi olarak değil, diğer dile belirli bir önem atfedilmesi olarak görülmesi gerekir. Bizim ülkemizde Resmî Diller Yasası oldukça maliyetli bir girişimdir; çünkü tüm bölge kalkınma planları ve resmî belgeler çevrilmek zorundadır. Doğalgaz ve elektrik faturalarınızdan tutun reklamlara ve duyurulara kadar her şey iki dilde sunulmalıdır.

Bu, eşit saygı meselesidir; her iki tarafa da saygı göstermekle ilgilidir. Hiçbir taraf “biz kazandık-siz kaybettiniz” anlayışına sahip olamaz. Herkesin kendi diline hakkı vardır; diğer insanların da kendi dillerine hakkı vardır. Dil, kimliğinizin ve kültürünüzün bir parçasıdır. Dil kim olduğunuzdur; bu nedenle statü verilmesi gerekir.

Zorla yerinden edilme, toplumsal dışlanma ve silahlı yapılarla bağlantılı olduğu iddiasıyla yaşanan haksız tutuklama ve mahkûmiyet deneyimleri, daha sonra beraat etmiş olmalarına rağmen kalıcı sonuçlarla karşı karşıya kalanlar da dâhil olmak üzere, pek çok kişiyi etkilemiştir. İrlanda barış sürecinin ardından, silahlı grupların eski üyeleri ile haksız yere hapsedilmiş kişilerin topluma yeniden kazandırılması nasıl ele alınmıştır? Ayrıca, bu dönemde sivil toplumun kolektif katılımı nasıl sağlanmıştır? Günümüzde ise bu düzeyde bir kapsayıcılığın henüz sağlanamadığı görülmektedir.

Horkan, bir bölgede faaliyet gösteren tüm devlet kurumlarının hizmet verdikleri

Experiences of forced displacement, social exclusion, and unjust imprisonment linked to alleged involvement with armed movements have affected many individuals, including those who were later acquitted but continue to face lasting consequences. How was the social reintegration of former members of armed groups and wrongfully imprisoned individuals addressed following the Irish peace process? Additionally, how was the collective involvement of civil society ensured during this period? At present, this level of inclusion has not yet been achieved.

Horkan emphasised that all state institutions within a region should reflect the diversity of the society they serve. He argued that public institutions, including the civil service, healthcare, education, and industry, should not be dominated by a single political or social perspective, but should instead provide opportunities for individuals from all communities to participate, develop, and thrive. Achieving this, he noted, requires sustained effort and inclusive policies.

He stressed that, in any society emerging from conflict, it is essential for the national government to commit to this principle and to recognise the rights of all communities to exist, flourish, and maintain their cultural and linguistic identities within the broader political framework. This includes acknowledging the right of communities to use their own language and to sustain social and cultural life within their regions.

Horkan further cautioned against approaches that seek to suppress or erase diversity through enforced uniformity. Attempts to eliminate differences by imposing a single identity, he argued, are neither realistic nor conducive to long-term stability, and risk exacerbating tensions rather than resolving them.

How was the reintegration of individuals with military backgrounds or involvement in armed groups into society approached? More specifically, how did the state facilitate their inclusion in social and civic life?

Horkan noted that, while he was not fully familiar with every aspect of the process, a significant component of the peace settlement involved the large-scale release of prisoners from both unionist and nationalist backgrounds, including individuals who had been involved in armed and proscribed organisations. He recalled that this included members of the IRA convicted of serious crimes, such as armed robberies that resulted in loss of life.

He acknowledged that these releases were deeply challenging for victims' families, particularly for those who had lost relatives as a result of such actions. For many, it was extremely difficult to accept that individuals responsible for killing family members were released as part of the Good Friday Agreement and reintegrated into society much earlier than would ordinarily have been expected.

Horkan explained that prisoner release was framed as part of the broader peace dividend, recognising that while many of those released were regarded by some as political prisoners, they had nonetheless been responsible for serious criminal acts, in-

toplumun çeşitliliğini yansıtmaması gerektiğini vurgulamıştır. Kamu kurumlarının; kamu yönetimi, sağlık, eğitim ve sanayi dâhil olmak üzere, tek bir siyasi ya da toplumsal bakış açısının hâkimiyetinde olmaması; bunun yerine tüm topluluklardan bireylerin katılımına, gelişimine ve ilerlemesine imkân tanınması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun sağlanmasının ise sürekli çaba ve kapsayıcı politikalar gerektirdiğini belirtmiştir.

Horkan, çatışma sonrası bir toplumda ulusal hükümetin bu ilkeye açık biçimde bağlılık göstermesinin ve tüm toplulukların var olma, gelişme ve daha geniş siyasi çerçeve içinde kültürel ve dilsel kimliklerini sürdürme haklarını tanınmasının hayati önem taşıdığını vurgulamıştır. Bunun, toplulukların kendi dillerini kullanma ve kendi bölgelerinde sosyal ve kültürel yaşamlarını sürdürme haklarının kabul edilmesini de içerdiğini ifade etmiştir.

Son olarak Horkan, zorunlu tekipleştirme yoluyla çeşitliliği bastırmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlayan yaklaşımlara karşı uyarıda bulunmuştur. Farklılıkları tek bir kimlik dayatarak yok etmeye yönelik girişimlerin ne gerçekçi ne de uzun vadeli istikrarı destekleyici olduğunu; aksine, sorunları çözmek yerine gerilimleri artırma riski taşıdığını belirtmiştir.

Silahlı mücadele geçmişine sahip bireylerin ve silahlı grupların topluma entegrasyonu nasıl sağlandı? Başka bir deyişle, devlet bu kişileri toplumsal hayata nasıl dâhil etti?

Sürecin tamamına çok hâkim olmadığını belirten Horkan, oldukça kapsamlı bir siyasi mahkûm tahliye sürecinin yaşandığını belirtti. Hem birlikçi taraftan hem de milliyetçi taraftan... Terör örgütlerinde yer almış kişiler serbest bırakıldı. Kendi bölgesi olan Limerick'te, bir postane soygunu sırasında iki kişiyi öldüren IRA üyeleri de serbest bırakılmış. Bu kişilerin, babalarını ya da eşlerini öldüren faillerin, Hayırlı Cuma Anlaşması kapsamında tahliye edilmesi, mağdur aileler için son derece zor bir durumdu. Çok sayıda kişi topluma yeniden kabul edildi. Bu, barışın bir parçasıydı; bir anlamda bu kişilerin siyasi mahkûm olarak görüldüğü kabul ediyordu, ancak aynı zamanda gerçek suçlara karıştıkları da biliniyordu. İnsanları vurmuş, öldürmüş, bombalar patlatmış, haraç düzenleri kurmuşlardı. Aileleri kayıp yaşayan insanlar için bu dönemi kabullenmek çok zordu; çünkü bir zamanlar sevdiklerinin ölümünden sorumlu olan kişiler, beklenenden çok daha önce sokaklara geri dönüyordu. Bu kişilerin normal bir hayata geçişte zorlandıklarından eminim ve bu konuda yapılması gereken daha fazla çalışma olduğu da açıktır.

İrlanda Büyükelçiliği'nden Ronan Cunniffe yeniden entegrasyon meselesine ilişkin olarak, Kuzey İrlanda'daki sürecin ne kadar geniş ve kapsayıcı olduğunu vurguladı. Sürece birlikçi ve milliyetçi taraflardan birden fazla siyasi parti, İrlanda hükümeti, Britanya hükümeti, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu, iş dünyası grupları ve sendikalar dâhil oldu. Çok farklı perspektiflerden gelen bu çeşitli katkılar, sonunda halk

cluding shootings, killings, bombings, and organised extortion. He emphasised that this created significant emotional and moral strain for those affected by violence, especially at a time when former prisoners were returning to their communities.

He concluded by noting that reintegration was not without difficulty and that many former prisoners struggled to adapt to civilian life. He suggested that this remains an area requiring ongoing attention and support, both for those reintegrating and for victims and their families.

Ronan Cunniffe, Deputy Head of Mission, noted that discussions on reintegration should be situated within the broader and highly inclusive nature of the peace process in Northern Ireland. He highlighted that the process brought together multiple political parties from both unionist and nationalist traditions, alongside the Irish and British governments, the Northern Ireland Women's Coalition, business representatives, and trade unions.

He emphasised that the inclusion of a wide range of perspectives ultimately culminated in a public referendum, lending the process strong democratic legitimacy. This breadth of participation, he argued, helped create the conditions necessary for individuals to reintegrate into society and to commit to a shared future shaped by the peace settlement.

The region is characterised by significant socio-cultural diversity. Drawing on comparative experience, how might such diversity influence a peace process? In this context, what role does the meaningful participation of local communities and civil society organisations in decision-making play in ensuring the sustainability and success of peace efforts?

Horkan highlighted the central role played by civil society organisations during the peace process, including the Northern Ireland Women's Coalition and figures such as Monica McWilliams. A wide range of civil society actors participated alongside political parties, ensuring that diverse perspectives were represented throughout the negotiations.

He noted that the process ultimately culminated in referendums held in both jurisdictions on the island of Ireland. These referendums required significant constitutional and political compromises and ensured that the public was directly involved in endorsing the agreement. Broad outreach efforts were undertaken to engage all political parties, including smaller parties with limited representation.

He emphasised that sustainable peace is not achieved simply by securing short-term political victories or narrow electoral outcomes. Rather, it depends on long-term public buy-in and broad societal consent. In this context, he argued that peace processes require well beyond a simple majority, noting that support levels of 65 to 75 per cent are more indicative of the legitimacy and durability needed for lasting success.

oylamasına sunulan bir sürecin oluşmasını sağladı. Bu kapsayıcılık, bireylerin topluma yeniden entegre olmasını ve geleceğe bağlılık geliştirmesini kolaylaştırdı.

Bölgede sosyo-kültürel arka plan açısından oldukça çeşitli bir nüfus var. İrlanda deneyimini göz önünde bulundurarak, bu çeşitlilik barış sürecini nasıl etkileyebilir? Bu bağlamda, yerel toplulukların ve sivil toplum kuruluşlarının karar alma süreçlerine gerçek anlamda katılımı nasıl mümkündür?

Horkan, barış süreci boyunca sivil toplum kuruluşlarının oynadığı merkezi role dikkat çekti; bu kapsamda Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu ve Monica McWilliams gibi isimlerin önemini vurguladı. Siyasi partilerin yanı sıra çok çeşitli sivil toplum aktörlerinin sürece katıldığını ve bu sayede müzakereler boyunca farklı bakış açılarının temsil edildiğini belirtti.

Sürecin nihai olarak İrlanda adasının her iki yargı alanında yapılan referandumlarla sonuçlandığını ifade eden Horkan, bu referandumların önemli anayasal ve siyasi uzlaşmalar gerektirdiğini ve kamuoyunun anlaşmayı doğrudan onaylamasını sağladığını dile getirdi. Ayrıca, temsil gücü sınırlı olan küçük partiler de dâhil olmak üzere tüm siyasi partilerin sürece dâhil edilmesi amacıyla kapsamlı bir temas ve katılım çalışması yürütüldüğünü aktardı.

Horkan, sürdürülebilir barışın yalnızca kısa vadeli siyasi kazanımlar veya dar seçim sonuçlarıyla sağlanamayacağını vurguladı. Aksine, barışın uzun vadeli toplumsal sahiplenmeye ve geniş bir mutabakata dayandığını ifade etti. Bu bağlamda, barış süreçlerinin basit bir çoğunluğun ötesinde desteğe ihtiyaç duyduğunu; %65 ile %75 düzeyindeki destek oranlarının kalıcı başarı için gerekli meşruiyet ve dayanıklılığı daha iyi yansıttığını belirtti.

İrlanda örneğinde, IRA'nın silahsızlanmasına giden süreçte hangi gelişmeler yaşanmış ve bu sürecin gerçekleşmesini mümkün kılan temel faktörler neler olmuştur? Devletin silahsızlanmayı talep ettiği, ancak hükümetin altta yatan siyasi bir sorunun varlığını reddettiği bir bağlamda, güven artırıcı önlemler nasıl hayata geçirilebilir ve silahsızlanma süreci sırasında ve sonrasında hükümetin hesap verebilirliğini güvence altına alacak koşullar nasıl oluşturulabilir? İrlanda deneyiminden hareketle, sivil toplum ve iş dünyası bu bağlamda anlamlı ve potansiyel olarak dönüştürücü bir rol oynayabilir mi?

Horkan, silahsızlanma sürecine ilişkin temel zorluklardan birinin, bu sürecin herhangi bir taraf için zafer ya da sembolik bir üstünlük olarak sunulmasından kaçınmak olduğunu ifade etti. Silahların çoğu zaman beton içine gömülerek kalıcı biçimde işlevsiz hâle getirildiğini; ancak bu sürecin bilerek kamuya açık gösteriler veya kutlayıcı görseller eşliğinde yürütülmediğini belirtti. Aynı zamanda, birlikçi paramitler grupların elindeki silahların da tasfiye edildiğini ve devletin buna paralel olarak askerî üslerin kapatılması ve güvenlik varlığının azaltılması gibi adımlar attığını aktardı.

In the Irish case, what developments led to the IRA's disarmament, and what factors ultimately enabled it to take place? In a context where the state seeks disarmament while the government denies the existence of an underlying political issue, how can confidence-building measures be introduced and conditions created to ensure government accountability during and after a disarmament process? Drawing on the Irish experience, what role can civil society and the business community play in fostering meaningful and potentially transformative change?

Horkan noted that one of the key challenges surrounding decommissioning was to avoid presenting it as a triumphant or symbolic victory for any one side. Weapons were rendered permanently unusable, often by encasing them in concrete, but this process was deliberately conducted without public displays or celebratory imagery. At the same time, weapons held by unionist paramilitary groups were also decommissioned, and the state undertook parallel measures, including the closure of military bases and the reduction of its security footprint.

From the perspective of the IRA, he explained, the removal of what was viewed as an oppressive security presence served as a significant confidence-building measure and helped incentivise the reduction of arms. He further noted that, more than two decades later, a dedicated committee within the Irish parliament continues to monitor the implementation of the Good Friday Agreement, underscoring the importance of long-term oversight and accountability.

Drawing a comparative lesson, he argued that if armed groups are expected to disarm, corresponding changes in security arrangements must also be delivered by the state. This may include a reduced military or police presence, reflecting a context in which widespread armed activity is no longer present. Such steps, he suggested, contribute to a more peaceful environment for all parties.

He emphasised that peace processes cannot succeed if framed as zero-sum outcomes in which one side gains at the expense of another. The perception that one party is winning everything while the other loses undermines trust and can derail the process at an early stage. Instead, disarmament and broader negotiations must be structured as mutually beneficial, ensuring that all parties derive tangible gains.

He concluded by stressing that trust in any peace process depends on credible commitments and their consistent implementation. If governments fail to deliver on agreed measures, confidence in future processes is eroded. Sustainable peace, he argued, requires parity of esteem and recognition that all communities have legitimate grievances that must be acknowledged, heard, and addressed.

Economic sustainability is closely linked to women's participation in the workforce, while prolonged conflict and the absence of peace undermine economic stability. In contexts of economic collapse, women are often among the first to be excluded from the labour

IRA'nın bakış açısından, baskıcı olarak algılanan güvenlik varlığının azaltılmasının önemli bir güven artırıcı unsur olduğunu ve silahların bırakılması yönünde teşvik edici bir etki yarattığını ifade etti. Ayrıca, yirmi yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, İrlanda parlamentosu bünyesinde oluşturulmuş özel bir komitenin Hayırlı Cuma Anlaşması'nın uygulanmasını izlemeye devam ettiğini belirterek, uzun vadeli denetim ve hesap verebilirliğin önemine dikkat çekti.

Karşılaştırmalı bir ders çıkararak, silahlı gruplardan silahsızlanmalarının beklenmediği durumlarda, devletin de buna karşılık gelen güvenlik düzenlemelerini hayata geçirmesi gerektiğini savundu. Bu düzenlemelerin, yaygın silahlı faaliyetlerin sona erdiği bir ortamda askerî ya da polis varlığının azaltılmasını da içerebileceğini; bu tür adımların tüm taraflar için daha barışçıl bir ortamın oluşmasına katkı sağladığını belirtti.

Horkan, barış süreçlerinin bir tarafın kazandığı, diğerinin kaybettiği sıfır toplamı sonuçlar şeklinde kurgulanması hâlinde başarılı olamayacağını vurguladı. Bir tarafın her şeyi kazandığı, diğerinin ise kaybettiği algısının güveni zedelediğini ve süreci daha başlangıç aşamasında rayından çıkarabileceğini ifade etti. Bunun yerine, silahsızlanma ve daha geniş kapsamlı müzakerelerin karşılıklı kazanımlar üretecek şekilde tasarlanması gerektiğini; tüm tarafların somut faydalar elde etmesinin esas olduğunu belirtti.

Sözlerini tamamlarken Horkan, herhangi bir barış sürecinde güvenin, verilen taahhütlerin inandırıcılığına ve bu taahhütlerin tutarlı biçimde hayata geçirilmesine bağlı olduğunu vurguladı. Hükümetlerin üzerinde uzlaşılan adımları uygulamaması hâlinde, gelecekteki süreçlere olan güvenin ciddi biçimde zedeleneyeceğini ifade etti. Sürdürülebilir barışın ise ancak karşılıklı saygı ilkesine dayandığını; tüm toplulukların meşru taleplerinin tanınması, duyulması ve ele alınmasının zorunlu olduğunu savundu.

Ekonomik sürdürülebilirliğin kadınların iş gücüne katılımıyla yakından ilişkili olduğu ve uzun süreli çatışmaların ile barış ortamının yokluğunun ekonomik istikrarı zayıflatmış dikkate alındığında, ekonomik çöküş koşullarında kadınların iş gücü piyasasından ilk dışlanan kesim olmasının barış süreçlerine etkisi nasıl değerlendirilebilir? Mezopotamya'da kadınların barış çabalarına aktif katkı sunduğu göz önünde bulundurduğunda, İrlanda deneyiminde kadınlar barış sürecinde nasıl bir rol üstlenmiş ve bu katılım sürecin sonuçlarına nasıl yansımıştır?

Horkan, Kuzey İrlanda barış sürecinde kadınların oynadığı önemli role dikkat çekti; özellikle Monica McWilliams ve farklı örgüt ve toplumsal arka planlardan kadınları bir araya getiren Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun katkılarını vurguladı. Kadınların müzakereler boyunca aktif biçimde yer aldığını ve bunun, Hayırlı Cuma Anlaşması'nın imzalanmasına ilişkin yaygın biçimde bilinen fotoğraflarda çok sayıda kadın imzasının bulunmasıyla da açıkça görüldüğünü ifade etti.

market. In Mesopotamia, women have played an active role in supporting peace efforts. Drawing on the Irish experience, what role did women play during Ireland's peace process, and how did their participation contribute to its outcomes?

He highlighted the significant role played by women during the Northern Ireland peace process, noting in particular the involvement of Monica McWilliams and the Northern Ireland Women's Coalition, which brought together women from a wide range of organisations and backgrounds. Women were actively engaged throughout the negotiations, a fact reflected in widely recognised images of the signing of the Good Friday Agreement, which include the signatures of numerous female participants.

He also drew attention to the presence of women in senior political positions at the time, including Mo Mowlam, who served as Secretary of State for Northern Ireland in the British Cabinet, and Liz O'Donnell, who held the position of Minister of State at the Department of Foreign Affairs in the Irish parliament. Their leadership, he suggested, underscored the extent to which women were embedded in decision-making processes at multiple levels.

He emphasised that women's perspectives were critical to the peace process, particularly in fostering empathy, dialogue, and compromise. He cautioned against underestimating the contribution of women, arguing that their involvement was a key factor in shaping a more inclusive and durable peace settlement.

Ayrıca, dönemin üst düzey siyasi pozisyonlarında görev alan kadınlara da dikkat çekti; Britanya Kabinesinde Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Sekreteri olarak görev yapan Mo Mowlam ile İrlanda parlamentosunda Dışişleri Bakanlığı'nda Devlet Bakanı olarak görev alan Liz O'Donnell'i örnek gösterdi. Bu isimlerin liderliğinin, kadınların karar alma süreçlerine farklı düzeylerde ne denli güçlü biçimde dâhil olduğunu ortaya koyduğunu belirtti.

Horkan, kadınların bakış açılarının barış süreci açısından hayati öneme sahip olduğunu; özellikle empati, diyalog ve uzlaşma kültürünün gelişmesine önemli katkılar sunduğunu vurguladı. Kadınların katkısının asla hafife alınmaması gerektiğini belirterek, bu katılımın daha kapsayıcı ve kalıcı bir barış düzeninin şekillenmesinde belirleyici bir unsur olduğunu ifade etti.

*The Deputy Head of Mission at the Embassy of Ireland in Ankara
Ronan Cuniffie .*

İrlanda Büyükelçiliği Misyonu
Başkan Yardımcısı
Ronan Cuniffie.

SPEAKER PRESENTATION

Economic Costs of Conflict in Türkiye and the Region

Mehmet Kaya

Head of the Diyarbakir Chambers of Commerce and Industry (DTSO)

Kaya stated that he would focus on the economic dimension of the Kurdish issue in his speech. He emphasised that it was important to mention that, as Horkan had stated, the peace environment was a decisive factor for investors. However, he stated that it is wrong to define Kurdish issue solely from the perspective of “de-terrorisation” as it was the case during recent years. He stressed that the effects of the Kurdish issue could not be reduced solely to a conflict environment or security dimension, and that the issue could not be resolved by simply laying down arms.

Policies of Marginalisation

In addition to language and culture, he emphasised that the region had also been systematically neglected in economic terms since the founding of the Republic. Kaya stated that the deliberate implementation of policies that intentionally set back development could be seen both in historical documents and in field experience. He drew attention to the fact that the correspondence of the prime ministers of the period included practices such as curbing cooperatives and industrialisation of the region, preventing traditional trade with neighbouring countries under the guise of “smuggling,” and closing the borders with mined areas.

Kaya referred to examples of these policies throughout history and regional discrimination during the early Republican period. He stated that İsmet İnönü learned from the governor of Mardin at the time that 70,000 rolls of textile were used in 7,000 workshops in Mardin, yet he still imposed a quota of 7,000 rolls of textile on Mardin. He stated that this led to the collapse of textile production in the region and the deliberate rendering of a textile production centre such as Mardin inoperative. In contrast, the state developed a modern cooperative model in Bursa and procured modern textile machinery from Europe. Bursa was specifically chosen to be a “textile capital” and commercial activities were subsequently directed there.

Kaya emphasised that during the 100 years following the 1925 Sheikh Said Rebellion, which saw the implementation of General Inspectorate practices, martial

KONUŞMACI SUNUMU

Türkiye’de ve Bölgede Çatışmanın Ekonomik Maliyeti

Mehmet Kaya

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) Başkanı

Kaya konuşmasına Kürt meselesinin ekonomik boyutuna odaklanacağını belirterek başladı. Horkan’ın da ifade ettiği gibi, barış ortamının yatırımcılar açısından belirleyici bir faktör olduğunu vurguladı. Ancak Kürt meselesini son yıllarda olduğu gibi yalnızca “terörden arındırma” perspektifinden tanımlamanın yanlış olduğunu söyledi. Kürt meselesinin etkilerinin yalnızca çatışma ortamına veya güvenlik boyutuna indirgenemeyeceğini, meselenin sadece silahların bırakılmasıyla çözülemeyeceğini ifade etti ve bölgenin temel kültürel ve sosyal haklar kadar, ekonomik haklar açısından da geri bırakıldığını belirtti.

Dışlanma Politikaları

Kaya dil ve kültürle ilgili hak ihlallerinin yanı sıra, bölgenin Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana ekonomik anlamda da sistematik biçimde ihmal edildiğini, kalkınmayı bilinçli şekilde geri bırakan politikaların hem tarihsel belgelerde hem de saha deneyimlerinde açıkça görülebildiğini söyledi. Dönemin başbakanlarının yazışmalarında kooperatiflerin ve bölgesel sanayileşmenin engellenmesi, “kaçakçılık” gerekçesiyle geleneksel bölgesel ticaretin durdurulması, sınırların mayınlı alanlarla kapatılması gibi uygulamalara dikkat çekti.

Kaya, bu tür politikaların tarihteki örneklerine ve erken Cumhuriyet dönemindeki bölgesel ayrımcılığa atıfta bulundu. İsmet İnönü’nün, dönemin Mardin Valisi’yle yaptığı yazışmada Mardin’de 7.000 atölyede 70.000 top tekstilin işlendiğini öğrenmesine rağmen, Mardin’e yalnızca 7.000 top tekstil kotası uyguladığını aktardı. Bunun bölgedeki tekstil üretimini çökerttiğini ve Mardin gibi önemli bir tekstil üretim merkezinin bilinçli şekilde işlevsiz hâle getirildiğini söyledi. Buna karşılık devletin Bursa’da modern bir kooperatif modeli geliştirdiğini, Avrupa’dan modern tekstil makineleri getirerek Bursa’yı özel olarak bir “tekstil başkenti” hâline getirdiğini ve ticari faaliyetlerin bu bölgeye yönlendirildiğini ifade etti.

Kaya, 1925 Şeyh Said İsyanı sonrasında uygulamaya konulan Umumi Müfettişlik uygulamaları, sıkıyönetim, olağanüstü hâl (OHAL) dönemleri ve 2016 sonrasında hayata geçirilen kayyım atamaları da dâhil olmak üzere, son 100 yıllık süreç boyunca Kürtlerin yalnızca 2002–2013 arasındaki 11 yıllık dönemde görece normal koşullarda yaşayabildiğini vurguladı. 1927 yılında yapılan nüfus sayımında —sanayi olmadığı için ustalar ve za-

law, states of emergency (OHAL) and the appointment of trustees after 2016, emphasised that Kurd's had only lived under normal conditions for 11 years between 2002 and 2013. According to the 1927 census, which included a count of artisans (as there was no industry, they were counted as artisans and tradesmen) showed that Diyarbakır was among the top five cities in Türkiye, but today, according to official data published by the Ministry of Industry and Technology, the 11 provinces, including Diyarbakır, have fallen to the 6th region of Türkiye in terms of development level, i.e., the least developed region, as a result of these practices. Looking at the last 50 district rankings, 49 of them are in the South-east and Eastern Anatolia regions.

Kaya stated that the state has implemented approximately 18 different economic incentive programmes since 1964 to support regional development. During the European Union process, the primary aim of these incentives was to reduce the development gap between regions. However, looking at all incentive laws, the least developed sixth region, never received more than 10% of the total incentives. The incentives generally benefited cities such as Uşak in the interior of the Aegean or Düzce and Sakarya near the Marmara, transforming them into industrial cities, rather than the cities in the sixth region. Kaya stated that even the incentive law No. 3307, defined as a "revolution" by the current government and implemented between 2012 and 2024, disproportionately supported regions 1 and 2, which include developed provinces such as Istanbul and Ankara. He emphasised that the share allocated to these provinces was 61%, whereas, according to reports published by the Ministry of Industry and Technology, the total share of Regions 5 and 6 remained at only 10%, of which only 3% belonged to region 6.

Kaya stressed that while the incentive process was expected to close the development gap, the gap had instead deepened, and that the consistent repetition of these flaws over a long period of time was not a coincidence, but rather a systematic state policy. As a result, he noted that the proportion of 15-24-year-olds who were not in education or employment in the region had reached approximately twice the national average, with 55% of women and 13% of men affected. Nationwide, the figures are 26% for women and 7% for men.

Security Policies

Kaya stressed that regional discrimination has further deepened due to the state's security policies. For example, he pointed out that exports to the Kurdistan Region of Iraq amount to \$15 billion, but that there is actually an untapped potential worth \$50 billion. He explained that one of the main reasons for this was the low daily capacity limit of 5,000 vehicles at the Habur Border Gate, and that measures such as increasing the capacity to 10,000 or constructing a new

*DTSO President Mehmet Kaya
begins his speech.*

DTSO Başkanı Mehmet Kaya
konuşmasını başlıyor.

naatkârlar "esnaf" kategorisinde sayılmıştı— Diyarbakır'ın Türkiye'de ilk beş şehir arasında yer aldığını hatırlattı. Ancak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın yayımladığı resmi verilere göre, Diyarbakır da dâhil olmak üzere 11 il, uygulanan bu politikalar sonucunda bugün Türkiye'nin 6. bölgesine, yani en az gelişmiş bölgesine gerilemiştir. Son 50 ilçe gelişmişlik sıralamasına bakıldığında ise bu ilçelerin 49'unun Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yer aldığını ifade etti.

Kaya, devletin bölgesel kalkınmayı desteklemek amacıyla 1964'ten bu yana yaklaşık 18 farklı ekonomik teşvik programı uyguladığını belirtti. Avrupa Birliği süreciyle birlikte bu teşviklerin temel amacının bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını azaltmak olduğunu hatırlattı. Ancak tüm teşvik yasalarına bakıldığında, en az gelişmiş bölge olan 6. bölgenin toplam teşviklerin hiçbir döneminde %10'dan fazla pay alamadığını ifade etti. Teşviklerin ağırlıklı olarak Ege'nin iç kesimlerindeki Uşak ile Marmara'ya yakın Düzce ve Sakarya gibi illeri sanayi şehirlerine dönüştürdüğünü; buna karşın 6. bölgedeki illerin bu desteklerden anlamlı bir yarar sağlayamadığını söyledi. Kaya, mevcut hükümet tarafından "devrim" olarak tanımlanan ve 2012-2024 yılları arasında uygulanan 3307 sayılı teşvik yasasının bile ağırlıklı olarak İstanbul ve Ankara gibi gelişmiş illerin yer aldığı 1. ve 2. bölgeleri orantısız şekilde desteklediğini, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın yayımladığı raporlara göre bu bölgelere ayrılan payın %61 olduğunu belirtti. Buna karşılık 5. ve 6. bölgelerin toplam payının yalnızca %10'da kaldığını, bunun da sadece %3'ü 6. bölgeye ayrıldığını ekledi. Kaya, teşvik sürecinin temel amacının bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını kapatmak olmasına rağmen, farkın kapanmak bir yana daha da derinleştiğini vurguladı. Bu hataların uzun yıllar boyunca istikrarlı biçimde tekrar etmesinin bir tesadüf değil, aksine sistematik bir devlet politikası olduğunu ifade etti. Sonuç olarak, bölgede ne eğitimde ne istihdamda yer alan (NEET) 15-24 yaş aralığındaki gençlerin oranının ülke ortalamasının yaklaşık iki katına ulaştığını, bölgedeki genç kadınların %55'inin, genç erkeklerin ise %13'ünün ne eğitimde ne istihdamda olduğunu

border gate had not been taken by the state. He drew attention to the fact that the Şemdinli, Derecik and Gülyazı border gates are still not operational. He explained that another problem is the visa policy applied to Iraq. Kaya pointed out that obtaining a visa at the land border is much more difficult than entering via airports, and therefore the majority of the approximately two million people coming from Iraq for tourism and health purposes prefer large cities such as Istanbul and Ankara. For this reason, the region's share of tourists remained below 5%.

Kaya stated that the region is isolated from Syria, in addition to Iraq. He said that although the gate built in Nusaybin 13 years ago was modern and designed to allow passage through the country via a single gate, it remains closed. The border gates in the Şenyurt and Ceylanpınar regions are closed, while those in other Kurdish-dominated regions such as Mürşitpınar and Akçakale are half-open. In contrast, the gates to areas with a high Arab population, such as Karkamış, Yayladağ, Cilvegözü, Zeytindalı, Öncüpınar and Çobanbey, are open, emphasising that trade is deliberately restricted in Kurdish areas.

He highlighted that those responsible for the region's economic situation were also state-appointed trustees. He pointed out that centralising an organised industrial zone, the governor's office, the gendarmerie, the police and the municipality in a city to a single person inevitably led to corruption and caused irreversible economic damage. He pointed to the eight-year trusteeship in Diyarbakır as an example. He stated that plots of land allocated for moving the 1st, 2nd and 3rd Small Industrial Sites outside the city were given to associations close to the trustees, making it impossible to move these areas in the future. In the field of logistics, he stated that a structure covering at least three organised industrial zones in Diyarbakır had been transferred to a structure in Istanbul and that although the project was planned to be completed by June 2025, only 2.3% had been completed so far. He emphasised that despite attempts to cancel the project, the delay could not be compensated for under normal circumstances due to the region falling behind in inter-provincial competition.

Kaya began talking about the Southeast Anatolia Project (GAP). He stated that only 17% of irrigation in the region was being carried out, but 97% of energy production was taking place in the region. He pointed out that this was due to the state's security policies. Kaya emphasised that the National Security Council's (MGK) decision to halt irrigation at the Keban Dam was one of the policies aimed at holding back the region. Although it is sometimes stated that irrigation is disrupted by terrorism, Kaya questioned whether this was a logical justification and how terrorism allowed energy production to continue but not irrigation.

He stated that although it was completed 20 years ago, no water flows through the Batman Left Canal and Diyarbakır Canal connected to the Dicle Kralkızı Dam.

belirtti. Ülke genelinde ise bu oranların kadınlarda %26, erkeklerde %7 düzeyinde olduğunu ekledi.

Güvenlik Politikaları

Kaya, bölgesel ayrımcılığın devletin güvenlik politikaları nedeniyle daha da derinleştiğini vurguladı. Örneğin Irak Kürdistan Bölgesi'ne yapılan ihracatın 15 milyar dolar düzeyinde olduğunu, ancak gerçekte 50 milyar dolar değerinde kullanılmamış bir potansiyel bulunduğunu belirtti. Bunun başlıca nedenlerinden birinin, Habur Sınır Kapısı'ndaki günlük araç geçiş kapasitesinin 5.000 araçla sınırlı olması olduğunu ifade etti. Kapasitenin 10.000 araca çıkarılması ya da yeni bir sınır kapısı inşa edilmesi gibi adımların devlet tarafından atılmadığını söyledi. Ayrıca Şemdinli, Derecik ve Gülyazı sınır kapılarının hâlâ faaliyete geçmemiş olmasına dikkat çekti. Bölgedeki ticareti etkileyen bir diğer sorunun ise Irak'a uygulanan vize politikası olduğunu belirtti. Kaya, karayoluyla vize almanın havalimanları üzerinden giriş yapmaktan çok daha zor olduğunu; bu nedenle turizm ve sağlık amacıyla Irak'tan gelen yaklaşık iki milyon kişinin büyük bölümünün İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirleri tercih ettiğini ifade etti. Bu nedenle bölgenin aldığı turist oranının %5'in altında kaldığını söyledi.

Kaya, bölgenin yalnızca Irak'tan değil, Suriye'den de izole edildiğini, Nusaybin'de 13 yıl önce inşa edilen, modern ve tek kapı üzerinden ülkeye geçişi mümkün kılacak şekilde tasarlanmış sınır kapısının hâlâ kapalı olduğunu söyledi. Şenyurt ve Ceylanpınar bölgelerindeki sınır kapılarının kapalı, Mürşitpınar ve Akçakale gibi Kürt nüfusunun yoğun olduğu diğer bölgelerdeki sınır kapılarının ise yarı açık olduğunu, buna karşılık, Karkamış, Yayladağı, Cilvegözü, Zeytindalı, Öncüpınar ve Çobanbey gibi Arap nüfusun yoğun olduğu bölgelere açılan kapıların açık olduğunu vurgulayarak, ticaretin Kürt bölgelerinde bilinçli bir şekilde kısıtlandığını söyledi.

Kaya, bölgenin ekonomik durumundan sorumlu olan aktörlerin arasında hükümet tarafından atanan kayyımların da bulunduğunu vurguladı. Bir şehirde organize sanayi bölgesinin, valiliğin, jandarmanın, polis ve belediyenin tek bir kişide toplanmasının kaçınılmaz olarak yolsuzluğa yol açtığını ve telafisi mümkün olmayan ekonomik zararlara neden olduğunu ifade etti. Diyarbakır'daki sekiz yıllık kayyım uygulamasını bu duruma örnek gösterdi. 1., 2. ve 3. Küçük Sanayi Sitelerinin kent dışına taşınması için ayrılan arazilerin kayyıma yakın derneklere verildiğini, bu nedenle bu alanların gelecekte taşınmasının artık mümkün olmadığını söyledi. Lojistik alanında ise Diyarbakır'daki en az üç organize sanayi bölgesini kapsayan bir yapının İstanbul merkezli bir yapıya devredildiğini belirtti. Projenin Haziran 2025'e kadar tamamlanmasının planlanmasına rağmen şu ana kadar yalnızca %2,3'ünün tamamlandığını ifade etti. Projenin iptal edilmesi yönünde girişimler olsa da bölgenin iller arası rekabette geride kalmış olması nedeniyle oluşan bu gecikmenin normal şartlarda telafi edilemeyeceğini vurguladı.

The Kralkızı Dam irrigates an area of 135,000 hectares, while the Silvan Dam irrigates an area of 275,000 hectares. However, Kaya pointed out that, based on these figures, a total of 4 million acres of land in Diyarbakır should have been opened for irrigation, but only 26,000 acres have been opened for irrigation in the last three years. He reminded that the region cannot benefit from water without the use of branch canals. He argued that due to these, the community has lost faith in current state projects such as the Silvan Dam and the large canal built for it. He also emphasised that the water veins of the canals, which have been dry for a long time, have cracked, and stressed that even the current infrastructure is deteriorating day by day.

Kaya stated that due to the lack of irrigation channels, approximately 70 per cent of the local population had to pump water from wells using energy to continue production. However, he reminded that this was not illegal, as bills were issued according to the number of acres cultivated. According to Dicle Electricity Distribution Company data, he stated that the six provinces in the region account for 50% of the total energy consumption used for irrigation in Türkiye. He argued, therefore, that the region faced significantly higher water costs, noting that while irrigation through canals normally costs 180–300 TL per acre, this figure rises to around 2,000 TL when water must be pumped from underground using energy. Consequently, Kaya pointed out that the higher water costs make it difficult for the region to compete with other provinces in Türkiye and that this situation has forced Mardin to abandon sunflower production. Kaya reiterated that under current conditions, it would be ineffective for the state to provide the region with the same level of support as other provinces, because regions such as the Aegean are already structurally advantaged, and this is the result of conscious policies.

Kaya stated that businesses in the region had been driven into a financially disadvantaged position as a result of state policies. As an example, he noted that the government had not granted a licence to any marble factory in Diyarbakır in the last 12 years. He reported that company headquarters were being encouraged by bank managers to relocate outside the region, and that the number of relocations had risen from around 12–13 in the last seven years to over 90. He also emphasised that Türkiye deliberately prevented investment from coming to the region, rejecting a past US proposal to declare the region quota and tax-exempt “qualified industrial zone” on the grounds that it was a “divisive threat,” and that similar investments are now being made in Egypt and Jordan.

The Cost of Conflict

Kaya began talking about the cost of conflict. He pointed out that, in addition to direct costs such as weapons and police stations, factors such as declining

Kaya, konuşmasının devamında Güneydoğu Anadolu Projesi’ne (GAP) değindi. Bölgede sulamanın yalnızca %17 oranında gerçekleştirildiğini, buna karşılık enerji üretiminin %97’sinin bölgede yapıldığını belirtti. Bu durumun devletin güvenlik politikalarından kaynaklandığını ifade etti. Kaya, Milli Güvenlik Kurulu’nun (MGK) Keban Barajı’nda sulamayı durdurma kararının bölgenin geri bırakılmasını amaçlayan politikalarından biri olduğunu vurguladı. Zaman zaman sulamanın terör nedeniyle aksadığı yönünde açıklamalar yapılsa da, bunun ne kadar mantıklı bir gerekçe olduğunu sorguladı ve “Terör sulamayı engelliyorsa, enerji üretiminin nasıl devam edebildiği” sorusunu gündeme getirdi.

Kaya, 20 yıl önce tamamlanmış olmasına rağmen Batman Sol Sahil Sulama Kanalı ile Dicle Kralkızı Barajı’na bağlı Diyarbakır Kanalı’ndan hâlâ su akmadığını belirtti. Kralkızı Barajı’nın 135.000 hektarlık, Silvan Barajı’nın ise 275.000 hektarlık bir alanı suladığını hatırlattı. Bu rakamlar temel alındığında, Diyarbakır’da toplam 4 milyon dönüm arazinin sulamaya açılması gerektiğini, ancak son üç yılda yalnızca 26.000 dönümün sulamaya açıldığını söyledi. Kaya, branş kanalları (tali kanallar) kullanılmadıkça bölgenin su kaynaklarından faydalanamayacağını vurguladı. Bu aksaklıklar nedeniyle halkın, Silvan Barajı ve buna bağlı büyük kanal projesi gibi mevcut devlet projelerine olan güvenini kaybettiğini dile getirdi. Uzun süredir su akmadığı için kanalların su damarlarının çatladığını ve mevcut altyapının bile her geçen gün daha fazla tahrip olduğunu özellikle vurguladı.

Kaya, sulama kanallarının eksikliği nedeniyle bölge halkının yaklaşık %70’inin, üretime devam edebilmek için kuyulardan enerji kullanarak su pompalamak zorunda kaldığını belirtti. Ancak bunun yasa dışı olmadığını; ekili arazi miktarına göre fatura kesildiğini hatırlattı. Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş. verilerine göre bölgedeki altı ilin, Türkiye’de sulama amacıyla kullanılan toplam enerji tüketiminin %50’sini oluşturduğunu aktardı. Bu nedenle bölgenin suya çok daha yüksek maliyetlerle erişmek zorunda kaldığını vurguladı. Kanal yoluyla sulamanın normalde dönüm başına 180–300 TL arasında olduğunu, ancak enerjili yeraltı suyu pompalanması gerektiğinde bu rakamın 2.000 TL civarına yükseldiğini söyledi. Bu yüksek maliyetlerin bölgenin Türkiye’nin diğer illeriyle rekabet etmesini zorlaştırdığını belirten Kaya, bu durumun Mardin’in ayçiçeği üretimini bırakmak zorunda kalmasına yol açtığını ifade etti. Mevcut koşullar altında devletin bölgeye diğer illerle aynı düzeyde destek sağlamasının etkili olmayacağını, çünkü Ege gibi bölgelerin yapısal olarak zaten avantajlı olduğunu ve bunun bilinçli politikaların sonucu olduğunu vurguladı.

Kaya, bölgede faaliyet gösteren işletmelerin devlet politikaları nedeniyle sistematik olarak mali açıdan dezavantajlı bir konuma itildiğini ifade etti. Buna örnek olarak, Diyarbakır’da son on iki yıl içinde hiçbir mermer fabrikasına ruhsat verilmediğini belirtti. Ayrıca, banka yöneticilerinin şirket merkezlerini bölge dışına taşımaları yönünde firmaları teşvik ettiğini; bu kapsamda taşınmaların son yedi yılda yaklaşık 12–13 seviyesinden 90’ın üzerine çıktığını aktardı.

investment efficiency, the absence of foreign capital and investment in the region, the near-collapse of tourism, as well as the despair, migration and negative psychological climate created by the conflicts in the region also have an impact on the total cost. Kaya stated that, considering the direct and indirect effects and potential losses, a study had revealed a total loss of 4.2 trillion dollars. He noted that former Deputy Prime Minister Cemil Çiçek and President Recep Tayyip Erdoğan had cited a figure of 300 billion dollars.

Kaya concluded his speech by comparing security expenditures between 11 cities in the east and 11 cities in the west. He emphasised that, according to a study, defence and public order expenditures of the state in 2023 amounted to approximately 4 billion dollars in 11 Kurdish provinces and to only 1.4 billion dollars in 11 Turkish provinces. He underlined that per capita security spending was \$10,400 in 11 Kurdish provinces and only \$200 in 11 Turkish provinces. He concluded his presentation by stating that, looking at the last 20 years, a total of \$22 billion was spent on defence and public security in Turkish provinces, while \$53 billion was spent in Kurdish provinces.

He thanked the participants and began taking questions.

Kaya, devletin bölgeye yönelik yatırımları bilinçli biçimde engellediğini de vurguladı. Geçmişte Amerika Birleşik Devletleri tarafından bölgenin kota ve vergi muafiyetine sahip “nitelikli sanayi bölgesi” ilan edilmesine yönelik bir önerinin, bir tehdit olarak değerlendirildiği gerekçesiyle hükümet tarafından reddedildiğini hatırlattı. Benzer yatırım modellerinin ise günümüzde Mısır ve Ürdün gibi ülkelerde hayata geçirildiğini ifade etti.

Çatışma Maliyeti

Kaya, konuşmasının bu bölümünde çatışmanın maliyetine değindi. Silahlar, karakollar gibi doğrudan maliyetlerin yanı sıra; yatırım verimliliğinin düşmesi, bölgeye yabancı sermaye ve yatırım gelmemesi, turizmin neredeyse tamamen çökmesi, ayrıca çatışmaların yarattığı umutsuzluk, göç ve olumsuz psikolojik iklimin de toplam maliyet üzerinde ciddi etkisi olduğunu vurguladı. Kaya, doğrudan ve dolaylı etkiler ile potansiyel kayıplar birlikte değerlendirildiğinde yapılan bir çalışmanın toplam 4,2 trilyon dolarlık bir kayba işaret ettiğini aktardı. Eski Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın da 300 milyar dolar civarında bir rakam telaffuz ettiğini hatırlattı.

Konuşmasının sonunda Kaya, doğudaki 11 il ile batıdaki 11 ilin güvenlik harcamalarını karşılaştırdı. Bir çalışmaya göre devletin 2023 yılı savunma ve kamu düzeni harcamalarının, 11 Kürt ilinde yaklaşık 4 milyar dolar, 11 Türk ilinde ise yalnızca 1,4 milyar dolar olduğunu belirtti. Kişi başı güvenlik harcamasının Kürt illerinde 10.400 dolar, Türk illerinde ise 200 dolar seviyesinde olduğunu altını çizdi. Son 20 yıla bakıldığında, Türk illerinde toplam 22 milyar dolar, Kürt illerinde ise 53 milyar dolar savunma ve güvenlik harcaması yapıldığını ifade ederek sunumunu tamamladı.

Katılımcılara teşekkür ederek soruları almaya başladı.

QUESTIONS AND ANSWERS SESSION

What social measures are necessary to ensure that processes of social reconciliation and peace are not left solely to current government policies or individual political ambitions?

Horkan said that in any process aimed at persuading communities to engage with a system they have not previously trusted, it is essential to demonstrate concrete and tangible results. He emphasised that governments must make the necessary investments to deliver such outcomes, noting that promises alone are insufficient. He also stated that meaningful consultation with affected communities at an early stage is critical to building trust and legitimacy in the process.

The current process appears to have emerged largely as a result of broader global and regional developments that have drawn Türkiye into a new phase. If these international or regional conditions were to change, is there a risk that the process could once again stall or come to a halt?

Horkan noted that peace processes often exist on a fine balance between progress and regression, and that there is always the possibility of both improvement and deterioration. He pointed to the current global context, including trade tensions and geopolitical developments involving the United States, China, Russia and Ukraine, as well as Israel and Gaza, which collectively generate significant uncertainty. Despite this, he emphasised the importance of sustained effort at all levels, from the local to the international. He stressed that those working to keep peace-related issues on the agenda must continue their engagement, arguing that meaningful change begins at the regional level and that, if regions make the effort, the country as a whole moves forward.

Kaya underlined that, as highlighted earlier in the day, ending conflicts depends on the establishment of peace that is recognised internationally and carries credibility. He argued that certain steps must be taken in line with local dynamics rather than through uniform, centrally imposed approaches. Noting that sectors such as tourism have evolved and that parts of the economy, including the younger population, can develop through local initiative, he stated that no government today has the economic capacity to offer broad privileges as compensation for decades of conflict, and that such expectations are unrealistic.

At the same time, Kaya emphasised that alternative methods and frameworks can be developed within these constraints. He observed that centrally implemented incentive schemes had failed and that sustainable solutions require strengthening local dynamics and responding to the specific needs of local communities. Strengthening local capacity, he argued, is essential.

SORU VE CEVAP OTURUMU

Toplumsal uzlaş ve barış sürecinin, mevcut hükümet politikalarına veya bireysel siyasi hedeflere bırakılmaması için hangi toplumsal önlemlerin alınması gerekmektedir?

Horkan, daha önce güven duyulmayan bir sisteme toplumu ikna etmeyi amaçlayan her süreçte somut ve gözle görülür sonuçların ortaya konmasının hayati önem taşıdığını ifade etti. Bu sonuçların sağlanabilmesi için hükümetlerin gerekli yatırımları yapması gerektiğini vurguladı ve yalnızca vaatlerde bulunmanın yeterli olmadığını belirtti. Ayrıca, sürecin erken aşamalarında toplumla istişare edilmesinin güven inşası ve meşruiyet açısından kritik olduğunu dile getirdi.

Mevcut sürecin, büyük ölçüde küresel ve bölgesel gelişmelerin Türkiye'yi yeni bir aşamaya sürüklemesi sonucunda ortaya çıktığı görülmektedir. Uluslararası ya da bölgesel koşulların değişmesi hâlinde, bu sürecin yeniden duraklama ya da sona erme riski bulunmakta mıdır?

Horkan, barış süreçlerinin çoğu zaman ilerleme ile gerileme arasında hassas bir denge üzerinde ilerlediğini ve hem olumlu hem de olumsuz gelişmelerin her zaman mümkün olduğunu belirtti. Küresel ölçekte ticaret gerilimleri ile Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Rusya ve Ukrayna arasındaki gelişmelerin yanı sıra İsrail ve Gazze'deki durumun ciddi bir belirsizlik yarattığına dikkat çekti. Buna rağmen, yerel düzeyden uluslararası düzeye kadar her aşamada çabanın sürdürülmesinin önemini vurguladı. Barışa ilişkin konuları gündemde tutmak için çalışan aktörlerin çabalarını sürdürmesi gerektiğini ifade eden Horkan, bölgenin çaba göstermesinin ülke genelinde ilerleme yaratacağını belirtti.

Kaya, günün erken saatlerinde yapılan sunumda da vurgulandığı üzere, çatışmaların sona erdirilmesinin uluslararası tanınırlığa ve güvenilirliğe sahip bir barışın tesis edilmesine bağlı olduğunu ifade etti. Bazı adımların merkezi ve tek tip yaklaşımlar yerine, yerel dinamikler çerçevesinde atılması gerektiğini belirtti. Turizm sektörünün dönüşüm geçirdiğini ve genç nüfus gibi bazı kesimlerin, devlet desteğine sınırlı ölçüde ihtiyaç duyarak bölgenin kendi dinamikleriyle gelişebileceğini ifade eden Kaya, günümüzde hiçbir hükümetin "kırk yıldır mağdur oldunuz, gelin size ayrıcalık tanıyalım" deme gücüne sahip olmadığını ve bu yönde beklentilerin gerçekçi olmadığını dile getirdi.

Bununla birlikte Kaya, bu gerçeklikler dikkate alınarak belirli yöntem ve modellerin geliştirilebileceğini vurguladı. Merkezden uygulanan 18 teşvik politikasının başarısız olduğunu belirterek, bunların yerel dinamiklerin güçlendirilmesi yoluyla yerelde çözülmesi gerektiğini ifade etti. Yerel toplumun talep ettiği teşviklerin sağlanmasının ve yerel kapasitenin güçlendirilmesinin hayati önem taşıdığını dile getirdi.

Kaya ayrıca, Türkiye'nin aşması gereken çok sayıda yapısal engel bulunduğunu ve bunun farklı örnekler üzerinden açıkça görülebileceğini ifade etti. Aynı etnik kökenden gelen insanların farklı ülkelerde yaşamasının, bir gün birleşip devlet kurma korkusunu beslediğini; ancak Avrupa Birliği örneğinde bu tür korkuların aşıldığını belirtti. Türkiye'deki en büyük en-

Kaya further noted that Türkiye faces a number of structural challenges, including deep-seated fears linked to ethnicity and statehood. Drawing a comparison with the European Union, where people of the same ethnicity live across several states without triggering conflict, he argued that such fears can be overcome. He concluded by stressing a fundamental principle of economics: without the ability to maintain constructive relations with one's immediate neighbours, it is not possible to succeed on a global scale.

In Van, long-standing inequalities persist in access to social support mechanisms. Türkiye has operated a childcare support scheme for women for many years, yet this support has been implemented in provinces such as Ankara, Antalya, Bursa, Elazığ, İstanbul, İzmir, and Malatya, while Kurdish women in provinces such as Van have remained excluded. Although these issues are reportedly discussed in parliamentary committees, there appears to be limited awareness among local MPs. To what extent do members of parliament consult regional institutions on incentive policies or seek their input in decision-making processes?

Kaya stated that the consultation mechanisms referred to should function more effectively. He noted that the chamber actively applies pressure on members of parliament to assume greater responsibility on these issues. However, he added that expectations of initiative from MPs alone have diminished.

Kaya explained that, at every budget planning committee meeting, he maintains detailed records of public investment allocations to eastern and south-eastern provinces over the past fifteen years. He noted that, on occasion, provincial governors publicly claim that no resources exist for certain infrastructure projects, such as light rail systems, while treasury budget data from the previous five to ten years demonstrate otherwise. According to Kaya, this reflects a broader structural problem, namely the absence of an institutionalised economic memory regarding the region.

He emphasised that this issue extends beyond individual MPs or political parties and should be understood as a systemic failure. Kaya stated that efforts are ongoing to establish such an economic memory and to ensure continuity in regional development planning. He further argued that, once conditions of conflict come to an end, the region and Kurdish political actors will need to create this space for themselves. In this context, he concluded that while cultural and social rights are essential, the most underdeveloped rights in the region remain economic rights.

Kaya and Horkan answers questions.

Kaya ve Horkan soruları yanıtlıyor.

dişenin "beka" meselesi olduğunu vurgulayan Kaya, ekonomide değişmez bir kuralı hatırlatarak, komşularıyla iyi geçinemeyen bir ülkenin dünya ile de sağlıklı ilişkiler kuramayacağını ifade etti.

Van'da, sosyal destek mekanizmalarına erişimde uzun süredir devam eden eşitsizlikler bulunmaktadır. Türkiye'de kadınlara yönelik bir çocuk bakım destek programı uzun yıllardır uygulanmakta olup, bu destek Ankara, Antalya, Bursa, Elazığ, İstanbul, İzmir ve Malatya gibi illerde sağlanırken, Van gibi illerde yaşayan Kürt kadınlar bu destekten yararlanamamaktadır. Bu konuların parlamento komisyonlarında gündeme geldiği ifade edilse de, yerel milletvekilleri arasında bu uygulamalara ilişkin farkındalığın sınırlı olduğu görülmektedir. Milletvekilleri teşvik politikalarına ilişkin olarak bölgesel kurumlarla ne ölçüde istişare etmekte ya da görüş talep etmektedir?

Kaya, söz konusu istişare mekanizmalarının mutlaka daha etkin biçimde işlemesi gerektiğini ifade etti. Oda olarak, Demokrat Parti milletvekilleri dâhil olmak üzere, milletvekillerinin bu konularda daha fazla sorumluluk üstlenmeleri için baskı uyguladıklarını belirtti. Ancak, yalnızca milletvekillerinin inisiyatif almasını beklemekten büyük ölçüde vazgeçildiğini de ekledi.

Kaya, her bütçe planlama komitesi toplantısında, Doğu ve Güneydoğu illerine son on beş yıl içerisinde ayrılan kamu yatırımlarına ilişkin ayrıntılı kayıtların elinin altında bulunduğunu aktardı. Zaman zaman valilerin medyada, örneğin hafif raylı sistem gibi projeler için kaynak bulunmadığı yönünde açıklamalar yaptığını; ancak son beş ila on yıla ait Hazine bütçesi verilerinin bunun aksini ortaya koyduğunu ifade etti. Kaya'ya göre bu durum, bölgeye ilişkin kurumsallaşmış bir "ekonomik hafızanın" bulunmamasını yansıtan daha geniş bir yapısal soruna işaret etmektedir.

Bu sorunun yalnızca milletvekilleri ya da siyasi partilerle sınırlı olmadığını, sistemik bir nitelik taşıdığını vurgulayan Kaya, bölgenin ekonomik hafızasının oluşturulması için çaba gösterildiğini belirtti. Ayrıca, çatışma ortamının sona ermesinin ardından bölgenin ve Kürt siyasetçilerin bu alanı kendilerinin inşa etmek zorunda kalacağını ifade etti. Bu bağlamda, kültürel ve sosyal haklar kadar, bölgenin en az gelişmiş alanının ekonomik haklar olduğunu vurgulayarak sözlerini tamamladı.

DISCUSSION SESSION

Potential Role that Businesses and Civil Society Can Play in Supporting Conflict Resolution Efforts

Moderated by Dr Vahap Coşkun

Academic, Lecturer at Dicle University

Opening the last session of the event, Vahap Coşkun noted that this session would address both the economic dimension of the discussions and, in connection with this, the ceasefire process that has been ongoing since 1 October.

He emphasised that conflict is costly in every respect. Politically, it feeds authoritarianism; legally, it leads to the erosion of rights and freedoms; socially, it causes deep social divisions; and economically, it results in a loss of prosperity. While the legal, political, and social dimensions of conflict can be examined in detail, he stated that the focus of the session would be on the economic dimension and the damage caused by the conflict.

Coşkun referred to an important study conducted by İzzet Akyol on behalf of DPI, which clearly demonstrated the fifty-year cost of low-intensity conflict. He noted that the study provided an extensive economic analysis of the issue, assessing both its theoretical background and its practical consequences. While acknowledging that it is impossible to measure all the effects of conflict, including the value of lost lives and human suffering, he stated that insecurity, psychological harm, social fragmentation, and disruptions to education and health services experienced by people living in conflict zones cannot be fully quantified. Nevertheless, he stressed that these factors collectively inflict serious damage on the social and economic life of society.

He further noted that conflicts also generate measurable economic damage. Drawing on international experience and existing literature, he summarised the economic effects of conflict under four main headings:

1. Increased economic and political fragility and instability.
2. Loss of human and physical capital.
3. Rising defence expenditure.
4. Decline in tourism revenues.

Coşkun highlighted that the conflict in Türkiye, rooted in the Kurdish issue and on-

TARTIŞMA OTURUMU

İş Dünyasının ve Sivil Toplumun Çatışma Çözümü Çabalarını Desteklemede Oynayabilecekleri Potansiyel Rol

Kolaylaştırıcı: Vahap Coşkun

Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi

Toplantının son oturumunu açan Vahap Coşkun, bu oturumda hem toplantının ekonomik boyutunun hem de bununla bağlantılı olarak 1 Ekim'den bu yana devam eden ateşkes sürecinin ele alınacağını belirtti. Elbette çatışma, her açıdan maliyetli bir meseledir. Siyasal açıdan otoriterliği besler, hukuki açıdan hak ve özgürlüklerin kaybına neden olur, sosyal açıdan toplumsal bölünmelere sebebiyet verir, ekonomik açıdan ise refah kaybına yol açar. Hukuki, siyasi ve toplumsal boyutlar elbette ayrıntılı biçimde tartışılabilir; ancak bu oturumun odağının çatışmanın ekonomik boyutu ve yol açtığı zararlar olduğu ifade edildi.

İzzet Akyol'un DPI adına son derece önemli bir çalışma gerçekleştirdiğini belirten Coşkun, bu çalışmanın düşük yoğunluklu çatışmanın elli yıllık maliyetini ortaya koyduğunu söyledi. Kapsamlı araştırmalarla sorunun ekonomik bir analizinin yapıldığını, çalışmada hem teorik arka planın hem de pratik sonuçların değerlendirildiğini ifade etti.

Elbette bir çatışmanın tüm sonuçlarını ölçmenin mümkün olmadığını vurgulayan Coşkun, yitirilen hayatların ve çekilen acıların ölçülemeyeceğini belirtti. Çatışmanın içinde yaşamış ya da çatışma bölgelerinde yaşadıkları için bu şiddete maruz kalmış insanların hissettiği güvensizliğin, psikolojik tahribatın, toplumsal ayrışmanın ve eğitim ile sağlık hizmetlerindeki aksamalardan kaynaklanan kayıpların tam olarak hesaplanamayacağını ifade etti. Buna rağmen, bu etkilerin tümünün birlikte toplumsal ve ekonomik yaşamda ciddi tahribat yarattığını söyledi.

Çatışmaların ölçülebilir zararları da bulunduğunu belirten Coşkun, farklı ülkelerin deneyimleri ve mevcut literatür birlikte değerlendirildiğinde çatışmaların ekonomik etkilerinin dört başlık altında özetlenebileceğini ifade etti:

1. Ekonomik ve siyasi kırılganlığın ve istikrarsızlığın artması,
2. Beşerî ve fiziki sermaye kaybı,
3. Savunma harcamalarının yükselmesi,
4. Turizm gelirlerinde düşüş.

Türkiye'de Kürt meselesine dayanan ve kırk yılı aşkın süredir devam eden çatışma-

going for more than forty years, has exposed multiple generations to these negative effects. Referring to Akyol's study, he stated that approximately 1 per cent of Türkiye's total national income was lost between 1985 and 2021 as a result of the conflict, amounting to more than USD 4 trillion by 2021. He added that, according to the same analysis, had the resources lost to conflict been directed towards economic development under otherwise constant conditions, Türkiye's national income could have been 35 per cent higher.

Referring to remarks made in a previous session regarding the challenge of persuading different social groups, Coşkun stated that economic arguments alone are insufficient. However, he argued that objective and in-depth studies on the consequences of conflict can clearly demonstrate what a country with Türkiye's industrial capacity and economic potential has lost. He noted that fear of Kurds remains a significant obstacle to the implementation of rational policies, yet periods of non-conflict, however brief, have shown clear economic improvement. He argued that resolving the issue through a rational, flexible, and mature approach would generate substantial gains for both society and the state, concluding that Türkiye requires a lasting Kurdish peace.

Coşkun stated that the process initiated on 1 October represents a serious opportunity in this regard. He noted that the process was initially underestimated, not widely embraced, and in some cases avoided. However, he emphasised that significant progress has been made over the past seven months. He referred to developments taking place in both Türkiye and Syria and to expectations that the PKK would convene a congress, lay down its arms, and dissolve itself. Statements by the parties involved indicate an intention to conclude the process by the end of June.

He concluded by noting that, like all processes, this one carry both risks and opportunities, and that the session would focus on evaluating these dimensions. He thanked participants in advance for their contributions and assessments.

A participant stated that there is a strong link between regional inequalities in Türkiye and the Kurdish issue. It was noted that socio-economic injustices and the spatial concentration of the Kurdish question frequently overlap in the same regions, demonstrating that the state now recognises that assimilation through economic development alone is not possible.

The participant stated that demands in the new process are clear and that the framework for these demands has been concretised in the issues previously outlined by Mehmet Kaya. However, attention was drawn to a recurring problem, namely the frequent atmosphere of competition between civil society and the public sector, which makes cooperation and the identification of common ground more difficult.

The participant noted that, compared to 2015, the current process offers significantly more opportunities for Türkiye, and that the likelihood of success therefore

nın, birçok kuşağı bu olumsuz etkilerle karşı karşıya bıraktığını belirten Coşkun, İzzet Akyol'un çalışmasına atıfla 1985-2021 yılları arasında Türkiye'nin toplam millî gelirinin yaklaşık yüzde 1'inin kaybedildiğini söyledi. 2021 yılı itibarıyla bu kaybın 4 trilyon doların üzerine çıktığını ifade etti. Akyol'un tezine göre, diğer tüm koşullar sabit kalmak kaydıyla, çatışmalarda kaybedilen kaynakların ekonomiye yönlendirilmesi hâlinde Türkiye'nin millî gelirinin yüzde 35 oranında daha yüksek olabileceğini aktardı.

Önceki oturumda konuşmacılardan birinin, özellikle farklı toplumsal grupları ikna etmenin zorluklarına değindiğini hatırlatan Coşkun, ekonomik argümanların tek başına yeterli olmadığını kabul etti. Ancak çatışmaların sonuçlarına ilişkin nesnel ve derinlikli çalışmalar yapıldığında, sanayi kapasitesi ve potansiyeli yüksek bir ülke olan Türkiye'nin neleri kaybettiğinin açık biçimde görülebileceğini ifade etti. Türkiye'de Kürtlere yönelik korkunun rasyonel politikaların hayata geçirilmesinin önünde önemli bir engel olduğunu, buna karşın çatışmasız geçen —kısa da olsa— dönemlerde gözlemlenen ekonomik iyileşmenin çözümün rasyonel bir yaklaşımla ele alınmasının zorunlu olduğunu gösterdiğini belirtti. Bu sorunun akılcı, esnek ve olgun bir perspektifle çözüme kavuşturulması hâlinde, Türkiye'nin hem toplum hem de devlet açısından büyük bir kazanım elde edeceğini vurgulayarak, Türkiye'nin artık kalıcı bir Kürt barışına ihtiyaç duyduğunu ifade etti.

Bugün bu meseleye ilişkin ciddi bir fırsatın bulunduğunu söyleyen Coşkun, 1 Ekim'de başlayan sürecin sorunun çözümü açısından önemli bir imkân sunduğunu belirtti. Başlangıçta bu sürecin hafife alındığını, sahiplenilmediğini ve hatta kaçınıldığını ifade eden Coşkun, son yedi ayda kayda değer bir ilerleme sağlandığını vurguladı. Hem Türkiye'de hem de Suriye'de önemli gelişmeler yaşandığını, PKK'nın bir kongre toplayarak silah bırakmasının ve kendini feshetmesinin beklendiğini aktardı. Taraflardan gelen açıklamaların, sürecin haziran ayı sonuna kadar tamamlanmasının planlandığını gösterdiğini ifade etti.

Her süreç gibi bu sürecin de kendi içinde riskler ve fırsatlar barındırdığını belirten Coşkun, oturumda bu risklerin ve fırsatların birlikte değerlendirileceğini ifade ederek konuşmasını tamamladı.

Bir katılımcı, Türkiye'de bölgesel eşitsizlikler ile Kürt meselesi arasında güçlü bir bağ bulunduğunu ifade etti. Sosyo-ekonomik adaletsizlikler ile Kürt sorununun mekânsal yoğunlaşmasının çoğu zaman aynı bölgelerde ortaya çıktığına dikkat çekilerek, bunun devletin Kürtleri yalnızca ekonomik kalkınma yoluyla asimile edemeyeceğini artık fark ettiğini gösterdiği belirtildi.

Yeni süreçte dile getirilecek taleplerin açık olduğu ve bu taleplerin çerçevesinin Mehmet Kaya tarafından daha önce ifade edilen başlıklarda somutlaştığı aktarıldı. Ancak sivil toplum ile kamu sektörü arasında sıklıkla rekabetçi bir atmosferin bulunduğu, bunun da birlikte çalışmayı ve ortak bir zemin oluşturmayı zorlaştırdığı vurgulandı.

2015 süreciyle karşılaştırıldığında mevcut sürecin Türkiye açısından daha fazla fırsat

appears stronger. This was attributed to the fact that, relative to the 2015 process, fewer commitments are being articulated towards the Kurds, with issues such as autonomy no longer being discussed. This was described as a context in which the Republic of Türkiye would incur a lower political cost in reaching a settlement.

At the same time, it was emphasised that more than forty years of Kurdish political experience has largely developed under the shadow of armed struggle. In this context, democratisation was described as presenting a genuine opportunity for Kurds. The first tangible effects of the process were expected to be felt in the economic sphere. While dissatisfaction with the manner in which the process is currently being conducted was expressed, it was argued that, in the absence of the means to initiate a better process, there is a responsibility to preserve and advance the existing one.

Another participant referred to the issue of inequality, noting that while these concepts are widely discussed, their concrete implementation is particularly visible in the healthcare sector. Information was cited indicating that medical interventions aimed at preventing women from having more children, in ways incompatible with human dignity, had been carried out on women brought from villages and rural areas to tubal ligation centres established adjacent to state hospitals.

Despite these inequalities and injustices, it was stated that even limited references to peace continue to generate strong public reaction and hope. A question was raised regarding the role of civil society in peace processes, specifically asking how this role had been structured in the Irish case

The participant concluded by emphasising continued hope for the current process and argued that civil society must prepare its own grassroots base and generate peace through its own language and culture. It was stated that the sustainability of the process depends on the active participation of civil society.

A further participant stated that Van is one of Türkiye's thirty largest cities and ranks nineteenth in terms of population, yet places last among eighty-one provinces about economic development, education levels, and other socio-economic indicators. It was noted that, rather than progressing, the province has fallen further behind in recent years.

The participant highlighted Van's 330-kilometre border with Iran and the annual entry of approximately 700,000 Iranian tourists, noting that this potential has not translated into increased prosperity. Van was identified as the province with the lowest per capita national income in Türkiye, with some districts still experiencing road closures for up to six months each year during winter.

Several chronic infrastructure problems were outlined, including the long-unresolved ring road project. Environmental concerns were also raised regarding transport initiatives on Lake Van, including the deployment of Türkiye's largest ferry, which was said to contribute to the deterioration of the lake's natural structure and cleanliness.

sunduğu ve bu nedenle başarı ihtimalinin daha güçlü görüldüğü belirtildi. Bunun, Kürtlere yönelik vaatlerin önceki sürece kıyasla daha sınırlı olmasından kaynaklandığı; örneğin bugün özerklik gibi başlıkların gündemde olmadığı ifade edildi. Bu durumun, Türkiye Cumhuriyeti açısından çözümün daha düşük bir "maliyetle" hayata geçirilebileceği bir zemin oluşturduğu değerlendirildi.

Buna karşılık, Kürtlerin kırk yılı aşkın siyasi deneyiminin büyük ölçüde silahların gölgesinde şekillendiği vurgulandı. Bu bağlamda demokratikleşmenin Kürtler açısından gerçek bir fırsat sunduğu ifade edildi. Sürecin ilk somut etkilerinin ekonomik alanda hissedileceği, bu nedenle sürecin teşvik edilmesi ve hızlandırılmasının herkesin ortak çıkarına olduğu belirtildi. Sürecin yürütülme biçimine ilişkin memnuniyetsizlik dile getirilmekle birlikte, daha iyi bir süreci yürütme imkânı bulunmadığı koşullarda mevcut sürecin korunması ve ileriye taşınmasının bir sorumluluk olduğu ifade edildi.

Bir başka katılımcı, eşitsizlik kavramlarının sıklıkla dile getirildiğini, ancak bu eşitsizliklerin özellikle sağlık alanında somut biçimde nasıl hayata geçirildiğinin görüldüğünü belirtti. Bu çerçevede, köylerden ve kırsal alanlardan getirilen kadınlara, devlet hastanelerinin hemen yanında kurulan tüp ligasyonu merkezlerinde, insan onuruyla bağdaşmayan biçimlerde doğurganlığı engelleyici tıbbi müdahaleler yapıldığına dair bilgilerin ortaya çıktığı ifade edildi.

Tüm bu eşitsizlik ve adaletsizliklere rağmen, barışa dair söylenen en küçük sözün dahi toplumda güçlü bir yankı uyandırdığı belirtildi. Bu bağlamda, barış süreçlerinde sivil toplumun rolüne sıklıkla atıf yapıldığı ifade edilerek, İrlanda örneğinde bu rolün nasıl şekillendiğine ilişkin bir soru yöneltildi.

Katılımcı, sürece dair umudunu koruduğunu vurgulayarak, sivil toplumun bu yeni süreç için kendi tabanını hazırlaması ve barışı öncelikle kendi dili ve kültürü üzerinden üretmesi gerektiğini ifade etti. Sürecin sürdürülebilirliğinin, sivil toplumun aktif katılımıyla mümkün olacağı belirtildi.

Bir diğer katılımcı, Van'ın Türkiye'nin nüfus açısından en büyük otuz ili arasında yer aldığını ve nüfus bakımından on dokuzuncu sırada bulunduğunu, buna karşın ekonomik gelişmişlik, eğitim düzeyi ve diğer sosyo-ekonomik göstergeler bakımından seksen bir il arasında son sırada yer aldığını ifade etti. İlin birkaç yıl önce yetmiş altıncı sırada bulunduğu, ancak ilerlemek yerine daha da geriye düştüğü belirtildi.

Van'ın İran ile 330 kilometrelik bir sınırı olduğu ve her yıl yaklaşık 700 bin İranlı turistin kente giriş yaptığı ifade edilerek, bu potansiyelin refaha dönüşmediği vurgulandı. Kişi başına düşen millî gelir açısından Van'ın Türkiye'de en düşük gelire sahip il olduğu, bazı ilçelerde kış aylarında yolların altı ay boyunca kapalı kaldığı aktarıldı.

İlde uzun süredir çözülemeyen çevre yolu sorunu gibi kronik altyapı problemlerine dikkat çekildi. Van Gölü'ne Türkiye'nin en büyük feribotunun getirilmesiyle göl üzerinden ulaşım sağlanmaya çalışıldığı, bunun da gölün doğal yapısının ve temizliğinin bozulmasına yol açtığı ifade edildi. Bu tür şaşırtıcı uygulamalarla sıklıkla karşılaşıldığı belirtildi.

The appointment of trustees was identified as another significant issue. Reference was made to the imprisonment of the former mayor, Bekir Kaya, for nearly nine years, with no clear explanation provided to his family. It was noted that the municipality is currently administered by a governor and that a trustee has also been appointed to one of the district municipalities. While such appointments have at times generated social tension, it was observed that recent reactions have been limited. Despite these challenges, it was stated that several development projects initiated in the past continue to exist.

Another participant reflected on the long-standing fear of openly discussing peace due to the heavy costs borne by the region. It was noted that the region has suffered extensively, with many people losing their lives during the conflict. Despite this suffering, the strong commitment to peace demonstrated by local communities was described as a source of encouragement for the business community.

The participant stated that while the economic impact of the conflict and the disruption to investment had been clearly outlined, the limited investment that did occur was often misdirected and failed to meet real needs. Investments channelled in an inefficient and symbolic manner to certain centres integrated into the system were said to have produced limited benefit.

Drawing on examples from Iraq and Syria, it was argued that policies based solely on security considerations are insufficient. Reference was made to attempts by the Iraqi central government to bypass the Kurdistan Regional Government, imposing additional taxes when entering Mosul, and to the risk of losing a significant share of exports to Iraq. A similar situation was noted in Syria, where high customs tariffs on Turkish goods have recently been introduced.

It was concluded that the business community must adopt a more active role, both regionally and nationally, and make its voice heard. It was noted that the broader Turkish public remains largely unaware of these developments and is primarily exposed to exclusionary nationalist rhetoric through the media. Raising awareness of the economic costs of the forty-year conflict was identified as essential to encouraging a more responsible and constructive societal approach to the peace process.

A final participant focused on the role of civil society, recalling that multiple initiatives aimed at resolving the Kurdish issue have been undertaken since 1993. Some of these initiatives, such as the Oslo talks, became public only after their conclusion, while others, including the 2013–2015 resolution process, unfolded in full public view.

The participant challenged the view that civil society had been ineffective in preventing the collapse of previous peace processes. It was noted that following the

Kayyım atamaları da önemli bir sorun olarak gündeme getirildi. Eski belediye başkanı Bekir Kaya'nın yaklaşık dokuz yıldır cezaevinde bulunduğu ve ailesi dâhil olmak üzere kimsenin neden tutuklandığını tam olarak bilmediği ifade edildi. Belediyenin hâlen bir vali tarafından yönetildiği ve yakın zamanda ilçe belediyelerinden birine de kayyım atandığı belirtildi. Bu durumun zaman zaman toplumsal gerginliklere yol açtığı, ancak son atamada sınırlı tepkilerin ardından ortamın yeniden sakinleştiği aktarıldı. Tüm bu sorunlara rağmen geçmişte başlatılmış bazı kalkınma projelerinin bulunduğu ifade edildi.

Bir başka katılımcı, geçmişte bölgede yaşanan feodal baskılar nedeniyle “barış” kelimesinin dahi telaffuz edilmekten çekinildiğini belirtti. Bölgenin çok ağır bedeller ödediği, çok sayıda insanın çatışmalarda yaşamını yitirdiği hatırlatıldı. Buna rağmen, bölge halkının barışa yönelik güçlü iradesinin iş dünyası açısından önemli bir cesaret kaynağı olduğu ifade edildi.

Mehmet Kaya'nın çatışmanın ekonomi üzerindeki etkisini ve yatırımların nasıl sektöre uğradığını ayrıntılı biçimde ortaya koyduğu belirtilirken, sınırlı sayıda ki yatırımların da çoğu zaman yanlış alanlara yönlendirildiği ve gerçek ihtiyaçları karşılamadığı ifade edildi. Sisteme entegre belirli merkezlere yapılan verimsiz ve sembolik yatırımların kalıcı fayda üretmediği vurgulandı.

Irak ve Suriye örnekleri üzerinden, yalnızca güvenlik politikalarına dayalı yaklaşımların yetersiz olduğu ifade edildi. Irak'ta merkezi hükümetin Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ni bypass etmeye çalıştığı, Musul'a girişte adeta başka bir ülkeye giriliyormuş gibi ek vergiler uygulandığı ve bu durumun ihracatın büyük bölümünü riske attığı belirtildi. Benzer şekilde Suriye'de de yeni yönetimin Türk ürünlerine yüksek gümrük vergileri uygulamaya başladığı aktarıldı.

Bu örneklerden hareketle, iş dünyasının yalnızca bölgesel düzeyde değil, Türkiye genelinde daha aktif olması ve sesini duyurması gerektiği ifade edildi. Türkiye kamuoyunun bu gelişmelerden büyük ölçüde habersiz olduğu, medyada daha çok milliyetçi ve dışlayıcı söylemlerin öne çıktığı belirtildi. Kırk yıllık çatışmanın Türkiye ekonomisine verdiği zararın toplumun geniş kesimlerine anlatılmasının, daha sorumlu ve yapıcı bir toplumsal tutumun gelişmesi açısından hayati olduğu vurgulandı.

Bir diğer katılımcı, sivil toplumun rolüne odaklanarak, 1993'ten bu yana Kürt meselesinin çözümüne yönelik çeşitli girişimlere tanıklık edildiğini hatırlattı. Oslo görüşmeleri gibi bazı süreçlerin kamuoyuna sonradan yansıdığı, 2013–2015 çözüm sürecinin ise kamuoyu önünde ilerlediği ifade edildi.

Çözüm süreçlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasında sivil toplumun yeterince etkili olmadığı yönündeki değerlendirmelere katılmadığını belirten katılımcı, özellikle 24 Temmuz 2015'te ateşkesin sona ermesinin ardından sivil toplum örgütlerinin süreci yeniden canlandırmak için yoğun çaba gösterdiğini ve bunun ağır bedelleri olduğunu ifade etti.

end of the ceasefire on 24 July 2015, civil society organisations made intensive efforts to revive the process, often at significant personal and collective cost.

Reference was made to the 10 October 2015 peace rally in front of Ankara Station, which was targeted by an ISIS attack resulting in 103 deaths. It was noted that the purpose of the rally had been to demand an end to the fighting and the resumption of negotiations. Additional reference was made to the dismissal of thousands of peace advocates from public service during the state of emergency declared in 2016.

Against this backdrop, a question was posed to the Irish delegation regarding whether legal frameworks, political commitments, or protection mechanisms had been established during the Irish peace process to safeguard civil society organisations and individuals engaged in peacebuilding.

Gerry Horkan thanked participants for their contributions and stated that the discussions had provided valuable insight into the local context. He observed that issues of underdevelopment and regional imbalance are common across many countries, citing similar challenges in the west of Ireland.

He explained that during the advanced stages of the Northern Ireland peace process, widespread exhaustion with the status quo created strong momentum for change. Civil society did not require persuasion to participate, as there was broad alignment among the governments of Britain and Ireland, as well as the main nationalist and unionist parties.

Horkan noted that formal guarantees were not required for civil society actors, as there were no institutional efforts to undermine peacebuilding activities. He stressed that successful conflict resolution depends on the central government recognising peace as a national priority and committing the necessary financial and political resources. Without such commitment, progress becomes extremely difficult. He concluded by emphasising that supporting the region represents a collective benefit, as regional prosperity contributes to national wellbeing.

Bu bağlamda, 10 Ekim 2015'te Ankara Garı önünde düzenlenen Barış Mitingi'nin İŞİD saldırısına uğradığı ve 103 kişinin hayatını kaybettiği hatırlatıldı. Mitingin amacının çatışmaların sona erdirilmesi ve müzakere sürecine dönülmesi talebini dile getirmek olduğu, saldırının bu talebi doğrudan hedef aldığı belirtildi. Ayrıca 2016'da ilan edilen olağanüstü hâl döneminde binlerce barış savunucusunun kamu görevinden ihraç edildiği ifade edildi. Tüm bu baskılara rağmen sivil toplumun faaliyetlerini sürdürdüğü vurgulandı.

Bu çerçevede, İrlanda barış sürecinde sivil toplum kuruluşlarını ve barış için çalışan bireyleri korumaya yönelik herhangi bir yasal düzenleme, siyasi taahhüt ya da koruma mekanizmasının bulunup bulunmadığı sorusu yöneltildi. Türkiye'de ise o dönemde aktif rol alan insan hakları savunucularının ve siyasetçilerin hâlen bedel ödediği, 2013-2015 sürecine ilişkin yasal düzenlemenin yalnızca devlet görevlilerine güvence sağladığı, sivil aktörlerin kapsam dışı bırakıldığı ifade edildi.

Bir katılımcı, İrlandalı konuklara iki soru yöneltti: İrlanda'da barış çabalarında sivil toplumun nasıl bir rol oynadığı ve bu çabalara katılan ya da katkı sunan temsilcileri korumaya yönelik herhangi bir yasal düzenlemenin bulunup bulunmadığı.

Gerry Horkan, yapılan katkılar için teşekkür ederek, tartışmaların yerel bağlama ilişkin önemli bir perspektif sunduğunu ifade etti. Azgelişmişlik ve bölgesel dengesizlik gibi sorunların dünyanın birçok ülkesinde görüldüğünü, İrlanda'nın batısında da benzer zorluklar yaşandığını belirtti.

Kuzey İrlanda barış sürecinin ileri aşamalarında, mevcut durumun sürdürülemezliğine dair yaygın bir yorgunluk ve tükenmişlik hissinin değişim yönünde güçlü bir irade yarattığını ifade etti. Sivil toplumun sürece dâhil edilmesi konusunda ikna çabasına gerek olmadığını; İngiltere ve İrlanda hükümetleri ile birlikçi ve milliyetçi kesimlerin büyük partilerinin sürece destek verdiğini belirtti.

Sivil toplum aktörleri için özel güvencelere ihtiyaç duyulmadığını, çünkü barış çalışmalarını baltalamaya yönelik kurumsal bir girişim bulunmadığını ifade eden Horkan, başarılı bir barış sürecinin merkezî hükümetin barışı ulusal bir öncelik olarak görmesine ve gerekli mali ve siyasi kaynakları ayırmasına bağlı olduğunu vurguladı. Aksi hâlde sürecin ilerlemesinin son derece zor olacağını belirterek, bölgeye yapılacak yatırımların herkes için kazan-kazan niteliği taşıdığını ve bölgenin refahının ülke genelinde fayda sağlayacağını ifade ederek konuşmasını tamamladı.

CONCLUSION

This event offered valuable insights into the complex relationship between conflict, economic development, and the role of businesses in promoting peacebuilding. Gerry Horkan's reflections on the role of business in conflict resolution in Northern Ireland provided a striking example of how the private sector can act as a bridge between divided communities, fostering dialogue and advancing the shared goal of peace. Northern Ireland case study stands as a meaningful comparative example for Türkiye, demonstrating how economic cooperation and responsible business practices can help build trust in societies emerging from or still experiencing conflict.

Likewise, Mehmet Kaya's articulation of the Kurdish issue through an economic lens brought forward an often-overlooked dimension of a decades-long challenge. By exploring the deep-rooted economic disparities and regional inequalities underlying the conflict, Kaya shed light on factors that are too frequently overshadowed by political and security narratives. His analysis revealed how uneven access to opportunity and economic marginalisation have contributed to sustaining tensions, while also pointing to the potential of inclusive economic development as a path toward long-term peace. Together, these perspectives emphasised that addressing inequality and promoting shared prosperity are essential strategies for lasting peace in Türkiye and beyond...

We thank all our participants and speakers for joining the event. DPI remains committed to advancing its peacebuilding efforts and fostering inclusive dialogue for lasting solutions.

Group Picture. / Grup Fotoğrafi.

SONUÇ

Bu etkinlik, çatışma, ekonomik kalkınma ve iş dünyasının barış inşasına katkısı arasındaki karmaşık ilişkiye dair değerli içgörüler sunmuştur. Gerry Horkan'ın Kuzey İrlanda'daki çatışma çözümü sürecinde iş dünyasının rolüne ilişkin değerlendirmeleri, özel sektörün bölünmüş toplumlar arasında köprü kurarak diyalogu nasıl teşvik edebileceğini ve barış hedefini nasıl ilerletebileceğini çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur. Kuzey İrlanda örneği, ekonomik iş birliği ve sorumlu iş uygulamalarının, çatışmadan çıkan ya da hâlâ çatışma yaşayan toplumlarda güven inşa etmeye nasıl katkı sağlayabileceğini göstermesi bakımından Türkiye için anlamlı bir karşılaştırmalı örnek teşkil etmektedir.

Benzer şekilde, Mehmet Kaya'nın Kürt meselesini ekonomik bir perspektiften ele alması, onlarca yıldır süren bu sorunun çoğu zaman göz ardı edilen bir boyutunu görünür kılmıştır. Kaya, çatışmanın ardında yatan derin ekonomik eşitsizlikleri ve bölgesel dengesizlikleri ortaya koyarak, siyasi ve güvenlik odaklı tartışmaların gölgesinde kalan unsurlara dikkat çekmiştir. Analizi, fırsatlara erişimdeki adaletsizlik ve ekonomik dışlanmanın gerilimin sürmesine nasıl katkı sunduğunu gösterirken; kapsayıcı ekonomik kalkınmanın uzun vadeli barışa giden yol olabileceğine de işaret etmiştir. Bu iki perspektif birlikte değerlendirildiğinde, eşitsizlikle mücadele etmenin ve ortak refahı teşvik etmenin Türkiye'de ve ötesinde kalıcı barış için temel stratejiler olduğu görülmektedir.

Etkinliğimize katılan tüm konuşmacılarımıza ve davetlilerimize teşekkür ederiz. DPI, barış inşasına yönelik çalışmalarını sürdürmeye ve kapsayıcı diyalog yoluyla kalıcı çözümler geliştirmeye kararlıdır.

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'n amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART KC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, KC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and King's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on ap-

peals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and King's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rights Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

OWEN BOWCOTT

Journalist, was The Guardian's legal affairs and Ireland correspondent. He has previously been a general news reporter, foreign news editor and was Ireland correspondent during The Troubles. He studied history at Birmingham University and journalism at Cardiff University. He started off working for the Birmingham Post and later joined the BBC, working as a researcher and producer for BBC News and the current affairs programme Panorama. He has also been a reporter on The Daily Telegraph. He is co-author of a book, Beating the System, about the early years of computer hacking and the criminalisation of online activity.

The Guardian Gazetesinin eski hukuki işler ve İrlanda muhabiridir. Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yılları ('The Troubles') boyunca gazetenin İrlanda muhabirliğini yapan Bowcott, daha önce de genel haber muhabiri ve dış haber editörü olarak çalışmıştır. Bowcott, Birmingham Üniversitesi'nde tarih ve Cardiff Üniversitesi'nde gazetecilik okumuştur. İş hayatına Birmingham Post'da başlayan konuşmacımız, daha sonra BBC'de araştırmacı ve programcı olarak BBC News ve güncel meseleler hakkında bir program olan Panorama'ya katkıda bulunmuştur. Bowcott ayrıca The Daily Telegraph'da muhabir olarak da çalışmıştır. Erken dönem bilgisayar hekleme ve çevrimiçi faaliyetinin suç sayılması konusunda 'Sistemi Yenme' ('Beating the System') başlıklı kitabın eş yazarı.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is an independent expert on transitional justice and process design in peace negotiations, and in addressing issues pertinent to future negotiations. She served as senior expert to the High-Level Working Group on the Environmental Consequences of the War in Ukraine, 2023-2024, and was a member of the UN Standby Team of Senior Mediation Advisers for six years, working in Sudan, Cyprus, the Central African Republic, and elsewhere. She led a strategy group on transitional justice to assist the Colombian talks through 2016, and was human rights advisor to the Kenya talks in 2008. Hayner co-founded the International Center for Transitional Justice in 2001. She is the author of two books, *Unspeakable Truths and The Peacemaker's Paradox*. She is based in New York City.

Priscilla Hayner, barış müzakerelerinde geçiş dönemi adaleti ve süreç tasarımı ve gelecekteki müzakerelerle ilgili konuların ele alınması konusunda bağımsız bir uzmandır. 2023-2024 Ukrayna Savaşının Çevresel Sonuçları Üst Düzey Çalışma Grubu'nda kıdemli uzman olarak görev yapmış ve altı yıl boyunca Sudan, Kıbrıs, Orta Afrika Cumhuriyeti ve başka yerlerde çalışarak BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Bekleme Ekibi'nin bir üyesi olmuştur. Kolombiya görüşmelerine 2016 yılına kadar yardımcı olmak için geçiş dönemi adaleti üzerine bir strateji grubunu yönetti ve 2008 yılında Kenya görüşmelerinde insan hakları danışmanlığı yaptı. Hayner 2001 yılında Uluslararası Geçiş Dönemi Adaleti Merkezi'ni kurmuştur. Unspeakable Truths ve The Peacemaker's Paradox adlı iki kitabın yazarıdır. New York'ta yaşamaktadır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde

ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peace-making and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnisiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başkanlı danışmanlık yapmaktadır.

COUNCIL OF EXPERTS

UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask Ül-

kesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoglu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmak-

tadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

NOAH BONSEY

Noah Bonsey is a Political Advisor at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD) and has worked on Syria and regional conflict dynamics since 2009. He was previously at the UN Department of Political and Peacebuilding Affairs and was Senior Syria Analyst at the International Crisis Group (ICG) from 2013-2018. Noah's work focuses include geopolitical dynamics of the Syrian war and evolving roles of non-state actors. He has travelled regularly to northern Syria throughout the conflict. Noah was lead author of several ICG reports, and his work has appeared in Foreign Policy, Al-Sharq al-Awsat, the New York Times and other publications. He holds a bachelor's in political science from Williams College, a master's in Arabic from the University of Maryland, and studied in Damascus in 2006 and 2008-2009.

Noah Bonsey, Centre for Humanitarian Dialogue'da (HD) Siyaset Danışmanı olarak görev yapmaktadır ve 2009 yılından bu yana Suriye ile bölgesel çatışma dinamikleri üzerine çalışmaktadır. Daha önce Birleşmiş Milletler BM Siyasi ve Barış İnşası İşleri Departmanı'nda görev almış, 2013-2018 yılları arasında ise International Crisis Group'ta (Uluslararası Kriz Grubu- ICG) Kıdemli Suriye Analisti olarak çalışmıştır. Suriye savaşının tüm döneminde kuzeyde sahayı düzenli biçimde takip eden Bonsey, çatışmanın jeopolitik dinamikleri ve devlet dışı aktörlerin dönüşen konumları üzerine çalışmaktadır. ICG'nin birçok raporunda başyazar olarak görev yapan Bonsey'in çalışmaları Foreign Policy, Al-Sharq al-Awsat, New York Times gibi pek çok önemli yayın kuruluşlarında yayınlanmıştır. Williams College'da siyaset bilimi lisansını ve Maryland Üniversitesi'nde Arapça yüksek lisansını tamamlayan Bonsey, 2006 ve 2008-2009 dönemlerinde ise Şam'da eğitim almıştır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katircioğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye

edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katircioğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Özal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savas muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Di-

rector of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Dr. ESRA ÇUHADAR

Dr. Esra Çuhadar, an associate professor at Bilkent University in Turkey currently works on the United Nations standby team of senior mediation advisers as a process design and inclusion expert. She has worked with various civil society and governmental actors and supported numerous dialogue and mediation initiatives in S. Caucasus, Ukraine, Turkey, Cyprus, and between Israel-Palestine, Greece-Turkey, Turkey-Armenia, and Somalia-Somaliland. She has more than twenty years of experience in researching, teaching, and practicing dialogue facilitation, mediation, and conflict assessment. She is a thought leader on designing inclusive peace processes with her extensive research and applied work in this area. She worked to advance the inclusion of civil society and women in places including Afghanistan, Cameroon, Turkey, and Venezuela. She contributed to women's capacity building in peacebuilding and co-founded the Turkey antenna of the Mediterranean Women Mediators Network in 2019. Prior to joining the stand-by team, Esra worked as a senior expert on dialogue and inclusion at the United States Institute of Peace, as a regional mediator for the World Bank, advisor to the mediation support unit of the OSCE, senior research fellow at Inclusive Peace. Esra received and managed numerous research grants, received awards and fellowships, and published extensively in leading journals and books on inclusive peace process and dialogue design, and evaluation of peacebuilding. Dr. Esra Çuhadar received her MA and Ph.D. from Maxwell School of Citizenship and Public Affairs of Syracuse University in the USA. She speaks English and Turkish.

Esra Çuhadar şu anda Birleşmiş Milletler'in kıdemli arabuluculuk danışmanlarından oluşan ekipte (UN Stanby Team) üst düzey arabulucu danışmanı olarak çalışmaktadır. Çeşitli sivil toplum ve hükümet aktörleriyle çalışan Çuhadar, Güney Kafkasya, Ukrayna, Türkiye, Kıbrıs ve İsrail-Filistin, Yunanistan-Türkiye, Türkiye-Ermenistan ve Somali-Somaliland arasında çok sayıda diyalog ve arabuluculuk girişimini destekledi. Diyaloglara olanak tanıma, arabuluculuk ve çatışma değerlendirmesi konusunda araştırma, öğretme ve uygulama ayaklarında yirmi yıldan fazla deneyime sahiptir. Kapsayıcı barış süreçlerinin dizaynı alanındaki kapsamlı araştırmaları ve uygulamalı çalışmaları ile bu alanda bir düşünce lideridir. Afganistan, Kamerun, Türkiye ve Venezuela gibi yerlerde sivil toplumun ve kadınların süreçlere dahil edilmesini geliştirmek için çalışmalar yapmıştır. Barış inşasında kadınların kapasite geliştirmesine katkıda bulunmuş ve 2019'da Akdeniz Kadın Arabulucular Ağı'nın Türkiye antenininin eş kurucularından biri olmuştur.

Esra, BM ekibine katılmadan önce Amerika Birleşik Devletleri Barış Enstitüsü'nde diyalog ve katılım konusunda kıdemli uzman olarak çalışmıştır. Dünya Bankası bölgesel arabulucusu, OSCE arabuluculuk destek birimi danışmanı, Inclusive Peace'te kıdemli araştırma görevlisi ve Türkiye'de Bilkent Üniversitesi'nde doçent olarak görev yapmıştır. Çuhadar birçok sayıda araştırma hibesi almış ve yönetmiştir. Pek çok ödül ve burs kazanmış, kapsayıcı barış süreci ve diyalog dizaynı ile barış inşasının değerlendirilmesi üzerine önde gelen dergilerde ve kitaplarda kapsamlı yazıları yayınlanmıştır. Çuhadar yüksek lisans ve doktora derecelerini ABD'deki Syracuse Üniversitesi Maxwell Yurttaşlık ve Halkla İlişkiler Okulu'ndan almıştır. İngilizce ve Türkçe bilmektedir.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'ın Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasi İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanı'dır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesinin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesinde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations in-

cluding UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

NAZAN HAYDARI

Nazan Haydari is Professor of Media Department at İstanbul Bilgi University, Turkey. Her research area consists of intercultural communication, feminist media studies, and critical media pedagogy with a particular interest in communication for peace building, community media, participatory action research and gendered radio histories. She is the director of Center for Conflict Resolution Studies and advisory board member for the Center for Intercultural Dialogue (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) She was involved in the development of various participatory media projects with street-involved children, and disadvantaged youngsters. She is the co-editor of Case Studies in Intercultural Dialogue (2015, Kendal Hunt). Currently working towards the completion of a co-authored book manuscript on an oral history project with women radio broadcasters of 1970s in Turkey. She holds a PhD in Telecommunications and MAIA in Communications and Development from Ohio University.

Nazan Haydari, İstanbul Bilgi Üniversitesi Medya Bölümü'nde İletişim profesördür. Haydari'nin araştırma alanını, kültürlerarası iletişim, feminist medya çalışmaları ve barış inşası iletişimine odaklanan eleştirel medya pedagojisi, topluluk medyası, katılımlı eylem araştırması ve cinsiyetçi radyo tarihçeleri oluşmaktadır. Çatışma Çözümü Çalışmaları Merkezi'nin direktörü ve Kültürlerarası Diyalog Merkezi'nin (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) danışma kurulu üyesidir. Sokak çocukları ve dezavantajlı gençlerle çeşitli katılımcı medya projelerinin geliştirilmesinde yer almıştır. Kültürlerarası Di-

yalogda Vaka Çalışmaları'nın (2015, Kendal Hunt) eş editörüdür. Halen Türkiye'de 1970'lerin kadın radyocuları ile sözlü tarih projesi üzerine ortak yazarlı bir kitap taslağının tamamlanması için çalışmaktadır. Telekomünikasyon alanında doktora, Ohio Üniversitesi'nden İletişim ve Kalkınma alanında MAIA derecesine sahiptir.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Lecturer in Law at the School of Law, National University of Ireland, Galway. Prior to joining NUI Galway, Dr. Hughes was a Senior Lecturer in Law at Middlesex University and previously worked at the University of East London and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Ulusal İrlanda Galway Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Daha önce Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesi olarak görev yapmış ve ayrıca Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde çalışmıştır. Hughes, yüksek lisans ve doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görüşmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış süre-

cini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletişim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırselerler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005-2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misiyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimi ve Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette

Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanı'dır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of IMCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık

alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyona Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

AHMET MÜMTAZ TAYLAN

Ahmet Mümtaz Taylan is a well-known Turkish actor and director. He graduated from the Hacettepe University State Conservatory of Theater's Department. He also worked at the Diyarbakir State Theatre from 1989 to 1993. He later worked in theatres with Roberto Cioli and Der Ruhr in Germany from 1993 to 1994. Since then, he has been in a number of dramas alongside Yücel Erten. He rose to the rank of general secretary of Devlet Tiyatroları Sanatçılar Derneği, or DETS (Association of State Theater Artists), which he held until 2006. He also appeared in a number of well-known films. He starred in Nuri Bilge Ceylan's film "Once Upon A Time In Anatolia," which earned the Cannes Film Festival's highest honour, the Golden Palm. At the 15th Golden Ball Film Festival in 2007, Talan won the Film Writers' Association Award for Best Supporting Actor for his role in İnan Temelkuran's "Made in Europe". In addition, in 2002, he received the İsmet Küntay Award for Best Director for the play "Misafir". In 2018, he won the "Best Actor in Drama" award at the 23rd Sadri Alışık Theater & Film Awards.

Ahmet Mümtaz Taylan geniş çapta tanınmış bir Türk aktör ve direktördür. Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. 1989-1993 yılları arasında Diyarbakır Devlet Tiyatrosu'nda da çalıştı. 1993-1994 yılları arasında Almanya'da Roberto Cioli ve Der Ruhr ile tiyatrolarda çalıştı. Yücel Erten ile birlikte birçok dramada rol aldı. 2006 yılına kadar yürüttüğü Devlet Tiyatroları Sanatçılar Derneği'nin (DETS) genel sekreterliğine kadar yükseldi. Birçok tanınmış filmde rol alan Talan, Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes Film Festivali'nin en büyük onur ödülü olan Golden Palm'i kazanan "Bir Zamanlar Anadolu'da" adlı filminde rol aldı. Talan, 2007 yılında 15. Altın Top Film Festivali'nde İnan Temelkuran'ın "Made in Europe" filmindeki rolüyle Film Yazarları Derneği En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü'nü kazandı. Ayrıca 2002 yılında "Misafir" oyunuyla İsmet Küntay En İyi Yönetmen Ödülü'nü aldı. 2018 yılında 23. Sadri Alışık Tiyatro & Film Ödülleri'nde "Drama Dalında En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü kazandı.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşi-

leri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamenta" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

[@DPI_UK](https://twitter.com/DPI_UK)

[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)